

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 19100/B/2012/1395972395

**ANGAŽOVANOSŤ ČÍNY VO SVETOVOM
HOSPODÁRSTVE V KONTEXTE
HISTORICKÉHO A SÚČASNÉHO ROZVOJA**

Bakalárska práca

2012

Petra Čekmeová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**ANGAŽOVANOSŤ ČÍNY VO SVETOVOM
HOSPODÁRSTVE V KONTEXTE
HISTORICKÉHO A SÚČASNÉHO ROZVOJA**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: 6221 7 00 - Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Martin Grešš, PhD.

Bratislava 2012

Petra Čekmeová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

Podpis:

Pod'akovanie

Týmto by som sa chcela pod'akovať môjmu vedúcemu záverečnej práce, doc. Ing. Martinovi Greššovi, PhD, ktorý svojimi radami usmernil moju prácu a poskytol odborné poznatky v danej problematike.

Dátum:

Podpis:

ABSTRAKT

ČEKMEOVÁ, Petra: *Angažovanosť Číny vo svetovom hospodárstve v kontexte historického a súčasného rozvoja*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Martin Grešš, PhD. – Bratislava: FMV, 2012, 42 s.

Cieľom práce je analyzovať postavenie Číny vo svetovom hospodárstve z hľadiska jej minulého aj súčasného vývoja. Na dosiahnutie hlavného cieľa si práca stanovila niekoľko parciálnych cieľov - stručná charakteristika histórie Číny a najdôležitejších úspechov v jej súčasných dejinách, analýza vybraných makroekonomických ukazovateľov, pomenovanie súčasných problémov čínskeho hospodárstva, identifikovanie ich príčiny a možností ich riešenia a priblíženie ich vplyvu na budúci vývoj krajiny. Práca je rozdelená na 5 kapitol. Obsahuje 1 tabuľku, 22 grafov a 5 príloh. Prvá kapitola sa zaoberá súčasným stavom riešenej problematiky v domácich a zahraničných publikáciách. Druhá kapitola podáva informácie o cieľoch práce a vedeckých postupoch aplikovaných v práci. Tretia kapitola sa zaoberá historickým vývojom Číny od jej vzniku až po začiatok 21. storočia. Jednotlivé podkapitoly sa venujú štyrom historickým etapám - starým, novovekým, moderným a súčasným dejinám - a popisujú hospodárske, politické a spoločenské udalosti, ktoré mali najväčší vplyv na vývoj krajiny. Štvrtá kapitola sa venuje obdobiu od vstupu krajiny do Svetovej obchodnej spoločnosti. Obsahuje podrobnú analýzu vybraných makroekonomických ukazovateľov v snahe priblížiť ekonomický vývoj krajiny a jej rastúci význam vo svetovej ekonomike. V piatej kapitole sú obsiahnuté najaktuálnejšie trendy čínskej ekonomiky. Jednotlivé podkapitoly podávajú informácie o súčasnom päťročnom pláne, hodnotia stav ekonomiky v roku 2011. Súčasťou poslednej kapitoly je aj diskusia, ktorá popisuje jej hlavné nedostatky a snaží sa definovať možné opatrenia na zmiernenie kľúčových problémov hospodárstva a taktiež opisuje alternatívy budúceho vývoja. Výsledkom riešenia danej problematiky je splnenie stanovených cieľov, pomenovanie úspechov aj nedostatkov čínskeho hospodárstva ako neoddeliteľnej súčasti svetového hospodárstva.

Kľúčové slová: hospodárske reformy, ekonomický rast, aktuálne problémy, hospodársko-politické opatrenia, predpokladaný vývoj

ABSTRACT

ČEKMEOVÁ, Petra: *Involvement of China in global economy in context of historical and contemporary development*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: doc. Ing. Martin Grešš, PhD. – Bratislava: FIR, 2012, 42 p.

The aim of this thesis is to analyze the position of China in the global economy in term of its historical and current development. To achieve the main aim the thesis defined some partial aims – brief characteristic of the history of China and the most important successes in its contemporary history, analyse of selected macroeconomic indicators, description of current problems of the China's economy, identification of their reasons and possibilities of their solution and interpretation of their effect to future development of the country. The thesis is divided into 5 chapters. It comprises 1 table, 22 charts and 5 supplements. The first chapter informs about domestic and foreign publications which deal with this issue. The second chapter provides information about aims of this thesis and scientific methods applied in the work. The third chapter deals with historical development of China from its establishment to the beginning of 21th century. Individual subchapters attend to four historical stages and interpret economic, politic and social cases with the biggest effect to the development of the country. The fourth chapter addicts to the stage from the accession to the World trade organization. It includes detailed analyse of selected macroeconomic indicators with a view to describe economic development of the country and its growing importance in the global economy. The most current trends of China's economy are contained in the fifth chapter. Individual subchapters present information about actual fiveyears plan, evaluate the economical condition of China in 2011. The last chapter includes also a discussion which describes its main short-comings and tries to define possible measures to reduce the key problems of the economy and also describes alternatives of future development. The thesis fulfilled its aims and described successes and short-comings of China's economy which is an inseparable part of the global economy.

Key words: economic reforms, economic growth, current problems, economic and politic measures, assuming development

OBSAH

ZOZNAM TABULIEK	8
ZOZNAM GRAFOV	8
ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV	9
ÚVOD.....	10
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ.....	12
2 CIELE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	15
3 HISTORICKÝ VÝVOJ.....	17
3.1 Staré dejiny	17
3.2 Novoveké dejiny	18
3.3 Moderné dejiny	18
3.4 Súčasný dejiny - Čínska ľudová republika	19
3.4.1 Prvá päťročnica (1953–1957).....	20
3.4.2 Obdobie úprav (1961-1965)	20
3.4.3 Obdobie kultúrnej revolúcie (1966-1976).....	21
3.4.4 Teng Siao-pchingove reformy (1978-1988).....	21
3.4.5 Politika „otvorených dverí“	22
4 HOSPODÁRSKY RAST ZAČIATKOM 21. STOROČIA	24
4.1 Vstup do WTO.....	24
4.2 Význam čínskych trhov	25
4.2.1 Agresívny zahraničný obchod	25
4.2.2 Čínsky trh ako dôležité miesto pre svetový export.....	27
4.3 Čínske zahraničné rezervy, vývoj výmenného kurzu	29

4.4	Zahraničné investície	30
4.5	Vývoj HDP a jeho štruktúra.....	34
4.6	Energetická spotreba a dopady na životné prostredie.....	36
5	AKTUÁLNY STAV EKONOMIKY A DISKUSIA O JEJ BUDÚCOM VÝVOJI.....	38
5.1	12. päťročný plán (2011-2015).....	38
5.2	Aktuálny vývoj ekonomiky a očakávania na rok 2012.....	38
5.3	Diskusia o problémoch a možnostiach krajiny	42
5.4	Predpokladaný vývoj	48
	ZÁVER.....	50
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	52
	PRÍLOHY	i
	Príloha A Podiel Číny na exporte a importe v jednotlivých regiónoch.....	ii
	Príloha B Spotreba a výroba energie v Číne	iii
	Príloha C 12. Päťročný plán na roky (2011-2015)	iv
	Príloha D Vývoj demografických ukazovateľov v Číne (1960-2050)	v
	Príloha E Alternatívy hospodárskeho vývoja v Číne a USA.....	vii

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Štruktúra HDP Číny (v % HDP pri bežných trhových cenách).....	35
---	----

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Tempo rastu čínskeho exportu a importu v porovnaní so svetovým exportom a importom	25
Graf 2 Vývoj exportu 6 najväčších exportérov sveta v r. 2001-2010 (tis. USD)	26
Graf 3 Teritoriálna štruktúra exportu v roku 2010	26
Graf 4 Vývoj importu 6 najväčších importérov sveta v r. 2001-2010 (mld. USD).....	27
Graf 5 Teritoriálna štruktúra importu Číny v roku 2010	28
Graf 6 Vývoj bežného účtu platobnej bilancie Číny (mld. USD)	28
Graf 7 Oficiálny výmenný kurz (jüan per USD)	29
Graf 8 Čínske zahraničné rezervy v mld. USD (vrátane zlata)	30
Graf 9 Toky PZI z a do Číny (v mld. USD)	32
Graf 10 Vývoj HDP (PPP) Číny v porovnaní s USA a Japonskom (bil. USD)	34
Graf 11 Pracovná sila podľa sektorov (v mil.)	35
Graf 12 Vývoj reálneho HDP/ob. v Číne (USD).....	36
Graf 13 Emisie CO ₂ (v kT).....	37
Graf 14 Kvartálne zmeny tempa rastu HDP v Číne (v %)	39
Graf 15 Štruktúra agregátneho dopytu v 2011 (1. polrok)	40
Graf 16 Vývoj inflácie v Číne (%)	41
Graf 17 Tempo rastu exportu a importu v Číne (%).....	41
Graf 18 Spotreba energie (kg ropného ekvivalentu) na \$1,000 HDP (PPP, stále ceny)	45

Graf 19 Vývoj počtu mužov na 100 žien v Číne (1960-2050)	46
Graf 20 Veková štruktúra čínskej populácie 1960-2050 (v %)	47
Graf 21 Koeficient demografického zaťaženia, Čína, 1960-2050.....	47
Graf 22 Predpokladaný hospodársky vývoj v Číne a USA	48

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

ADB	Ázijská rozvojová banka (Asian development bank)
ČLR	Čínska ľudová republika
HDP	hrubý domáci produkt
MMF	Medzinárodný menový fond
PPP	parita kúpnej sily (purchasing power parity)
PZI	priame zahraničné investície
R&D	veda a výskum (research and development)
UN	Spojené národy (United Nations)
UNCTAD	Konferencia Organizácie spojených národov pre obchod a rozvoj (United Nations Conference on Trade and Development)
USA	Spojené štáty americké (United States of America)
USD	americký dolár
WTO	Svetová obchodná organizácia (World Trade Organization)

ÚVOD

Čína je krajina mimoriadne dynamická s najmenej päťtisíc rokov trvajúcou kultúrou. Na formovaní tradičnej čínskej kultúry sa spolupodieľali viaceré paralelne vznikajúce civilizácie v strednej, východnej, severovýchodnej a juhozápadnej Číne, ktoré sformovali vyspelú civilizáciu o čom svedčí rovnako množstvo ich vynálezov ako napr. hodváb, papier, pušný prach, porcelán, kompas, vodné hodiny, ktoré sa neskôr rozšírili do ostatného sveta¹

Čínska ľudová republika², je jednou z najrýchlejšie rastúcich ekonomík začiatku 21. storočia. Za necelé polstoročie sa jej podarilo prerásť z agrárnej krajiny z čias Mao Ce-tunga na krajinu s mimoriadnym hospodárskym rastom. Ekonomické reformy zahájené v roku 1978 naštartovali dlhodobý hospodársky rast, viedli k rýchlej industrializácii, postupnému odklonu od centrálneho plánovania a ústupu štátu z viacerých oblastí ekonomického a spoločenského života. Rýchly rast čínskej ekonomiky sa podarilo udržať aj napriek globálnej hospodárskej kríze.

Súčasná Čína je medzinárodne uznávaná a vďaka svojej ekonomickej situácii si upevňuje postavenie regionálnej veľmoci. Dôkazom sú nielen pozitívne ekonomické ukazovatele, ale aj posilňovanie armády, rozvoj kozmického výskumu ako aj členstvo vo viacerých medzinárodných organizáciách. Z analýzy jednotlivých makroekonomických ukazovateľov krajiny je zrejmé, že je v súčasnosti Čína jednou z najvýznamnejších ekonomík sveta. Čína v roku 2010 vyprodukovala HDP v hodnote 5,927 bil. USD³, čo je v prepočte na paritu kúpnej sily až 10,170 bil. USD.⁴ V uplynulom desaťročí sa stala najväčším exportérom sveta a druhým najvýznamnejším importérom,⁵ nahromadila zahraničné rezervy v hodnote 3,2 bil. USD⁶ a prilákala priame zahraničné investície vo výške 105,7 mld. USD.⁷

Vzhľadom na aktuálnu pozíciu krajiny sa objavuje otázka, aké príčiny a faktory napomohli jej súčasnému rastu? Na to, aby sme mohli zodpovedať tieto otázky a pochopili jej

¹ LIŠČÁK, V: *Stručná historie států Čína*. 2002. s.11-12.

² Čínska ľudová republika je oficiálny názov Číny od vzniku republiky v roku 1949

³ THE WORLD BANK: *GDP (current US\$)*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>

⁴ THE WORLD BANK: *GDP, PPP (current international \$)*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD>>

⁵ Ak neberieme do úvahy Európsku úniu ako celok. V opačnom prípade je EÚ na prvom mieste v oboch kategóriách.

⁶ TASR. *Devízové rezervy Číny na konci júna dosiahli 3,2 bilióna USD 2011*. [cit. 2011-05-10]. Dostupné na internete: <<http://openiazoch.zoznam.sk/cl/109694/Devizove-rezervy-Ciny-na-konci-juna-dosiahli-biliona-USD>>

⁷ UNCTADSTAT: *Foreign direct investment*. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>>

súčasnú hospodársku situáciu, je nevyhnutné poznať jej minulosť a predošlý hospodársko-politický vývoj. Podobne zaujímavou je otázka, ako sa táto ekonomika bude vyvíjať v budúcnosti, či bude naďalej vykazovať vysoké tempá rastu alebo sa prejaví vplyv vznikajúcich ekonomických rizík.

Cieľom práce je analyzovať postavenie Číny vo svetovom hospodárstve z hľadiska jej minulého a súčasného vývoja. Na dosiahnutie hlavného cieľa si práca stanovila niekoľko parciálnych cieľov – stručná charakteristika histórie a najdôležitejších úspechov v jej súčasných dejinách, analýza vybraných makroekonomických ukazovateľov, pomenovanie súčasných problémov čínskeho hospodárstva, identifikovanie ich príčiny a možností ich riešenia a priblíženie ich vplyvu na budúci vývoj krajiny.

Prvá kapitola obsahuje informácie o súčasnom stave riešenej problematiky v domácich aj zahraničných publikáciách. Druhá kapitola upresňuje ciele práce a vedecké postupy využité počas práce. Tretia kapitola sa venuje historickému vývoju krajiny, formovaniu čínskej civilizácie od jej vzniku až po začiatok 21. storočia. Vzhľadom na obmedzený rozsah práce sa zameriava len na najdôležitejšie ekonomické, spoločenské a politické udalosti. Štvrtá kapitola obsahuje podrobnú analýzu čínskej ekonomiky a jej rastúceho podielu na medzinárodnej delbe práce. Najaktuálnejšie údaje o čínskej ekonomiky a informácie o 12. päťročnom pláne obsahuje piata kapitola, ktorej súčasťou je diskusia o súčasných problémoch krajiny a možnostiach ich riešenia. V tejto kapitole sú zhodnotené na základe všetkých poznatkov obsiahnutých v práci možnosti krajiny a jej potenciálny budúci vývoj.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Vzhľadom na veľkosť a význam čínskej ekonomiky, je pochopiteľné, že sa problematikou jej vývoja, súčasného stavu ako aj pozície vo svetovom hospodárstve zaoberá mnoho domácich aj zahraničných publikácií. Odborná literatúra sa venuje širokému rozsahu tém, počnúc historickým vývojom Číny, jej súčasnosťou až po predikcie budúceho vývoja.

Niektorí autori sa zameriavajú na vývoj krajiny vo všeobecnosti a zachytávajú významné historické udalosti, ekonomické reformy, zmeny v spoločenskom a politickom usporiadaní, iní sa špecializujú na menšie časové úseky alebo len niektoré aspekty vývojových trendov.

Zo zahraničných autorov možno spomenúť J. F. Fairbanka (FAIRBANK, J. F. 1992. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1992. 656 s. ISBN 80-7106-249-9), Ivana P. Kameronoviča (KAMENAROVIC, I. P. 2001. *Klasická Čína*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2001. 281 s. ISBN 80-7106-397-5), V. Liščáka (LIŠČÁK, V. 2002. *Stručná historie států Čína*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. 223 s. ISBN 80-7277-109-4), N. Silnú (SILNÁ, N. 1988. *Čína od včerajška k dnešku*. Bratislava : Smena, 1988. 302 s.), Ľ. Obuchovú (OBUCHOVÁ, Ľ. 1999. *Číňané 21. století: dějiny-tradice-obchod*. Praha : Academia, 1999. 288 s. ISBN 80-200-0641-9), E. L. Shaugnessyho (SHAUGNESSY, E. L. 2001. *Čína: země nebeského draka*. Praha : Euromedia Group ; Knižní klub, 2001. 256 s. ISBN 80-242-0656-0 a mnohých ďalších, ktorí sa zaoberajú celkovými historickým prehľadom krajiny.

Rýchly ekonomický rast krajiny v posledných dekádach je obdivuhodný a mnohí autori majú rovnaké názory na jeho príčiny. Hospodárske reformy implementované koncom 80. rokov naštartovali ekonomiku krajiny a jej následky sú viditeľné aj v súčasnosti, preto sa analýzou reforiem, hospodárskym vývojom krajiny a kľúčovými aspektmi jej úspechu zaoberajú domáce i zahraničné publikácie. Medzi nimi možno spomenúť publikácie od M. Grešša (GREŠŠ, M. 2006. Contemporary economy of China. In *Contemporary East Asia studies*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2006. ISBN 80-225-2192-2, s. 48-59.), Ľ. Žideka (ŽÍDEK, L. 2006. Hospodářský vývoj Číny: (1949-2005). In *Národohospodářský obzor*. ISSN 1213-2446, 2006, roč. VI, č. 2, s. 72-90.) publikácie vydané Medzinárodným Menovým Fondom a Ázijskou rozvojovou bankou (napr. HU, Z. – KHAN, M. S. 1997. *Why*

Is China Growing So Fast?. Washington DC : International Monetary Fund, 1997. 10 p. ISBN 1-55775-641-4, ASIAN DEVELOPMENT BANK, 2010. *Resurgant asian giants: Lessons from the People's republic of China and India*. Manila : Asian development bank, 2010. 410 p. ISBN 978-92-9092-068-7), a mnohé iné.

V posledných rokoch boli vydané mnohé články a štúdie ktoré pozitívne hodnotili ekonomické úspechy krajiny alebo poukazovali na problémy s prehrievaním ekonomiky a sekundárne následky hospodárskeho rastu (dopad na životné prostredie, energetická náročnosť výroby a závislosť od externých zdrojov a pod.). Aktuálnejším zmenám a úspechom krajiny sa venujú publikácie ako napr. RAMPINI, F. 2008. *Čínske stoloť*. Praha : Dokořán, 2008. 303 s. ISBN 978-80-7363-128-4, FISHMAN T, C. 2006. *China, Inc.: Jak Čína drtí Ameriku a svět*. Praha : Alfa Publishing, 2006. 278 s. ISBN 80-86851-44-3, BRAHM, L., J. 2002. *China after WTO*. Beijing : China Intercontinental Press, 2002. 360 s. ISBN 7-5085-0098-9. Posledná z nich obsahuje podrobné údaje o zmenách, ku ktorým došlo v dôsledku vstupu do WTO.

V súčasnosti sa názory analytikov dosť odlišujú, väčšina analýz sa zaoberá poklesom tempa ekonomického rastu Čínskej ľudovej republiky, aktuálnymi problémami na realitnom trhu a vo finančnom sektore, ich príčinami a možnými riešeniami hospodárskych problémov. Na hodnotenie stavu čínskeho hospodárstva majú dôležitú vypovedajúcu hodnotu údaje obsiahnuté vo výročných správach medzinárodných inštitúcií a ich štatistických databázach, ktoré obsahujú informácie o vybraných makroekonomických ukazovateľoch, hospodárskej politike a ich vývojových trendoch.

Na pôde Ekonomickej univerzity v Bratislave sa s problematikou čínskeho hospodárstva zaoberajú viaceré vedecké práce. Niektoré z nich sa dotýkajú Číny len okrajovo, v rámci širších súvislostí (LIPKOVÁ, Ľ. 2011. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint dva, 2011. s 436 ISBN 978-80-89393-37-4, DUDÁŠ, T. a kol: *Svetová ekonomika - Sektorový aspekt*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. s.324 ISBN 978-80-225-2294-6 a iné), iné sú zamerané na konkrétne oblasti čínskeho hospodárstva a jej zahraničných vzťahov (SZIKOROVÁ, N. 2009. Strategický prístup Číny k Afrike a jeho ekonomické implikácie: VEGA 1/0826/08. In *Medzinárodné vzťahy 2009 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. [elektronický zdroj] Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2010. ISBN 978-80-225-3025-5. s. 735-748. SZIKOROVÁ, N. 2010. Ambície Číny stať sa lídrom rozvojových krajín. In *Ekonómické, politické a právne otázky medzinárodných vzťahov*

v roku 2010 [elektronický zdroj] Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2010. ISBN 978-80-225-3034-7. s. 245-252 a iné). Každoročne publikuje kolektív autorov pôsobiach na univerzite Almanach: *Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*, v ktorom sú pravidelne zverejňované články venované hospodárstvu Číny (napr. BUZINKAI, M.: *Perspektívy ekonomického rozvoja Čínskej ľudovej republiky*, FERTAČOVÁ, M.: *Inštitúcie transformácie v procese čínskych hospodárskych reforiem*, GLAVATSKIHK, M.: *Energetika ázijských krajín na príklade Číny a Indie*, BALHAR, V.: *Čína už prezentuje tretiu najsilnejšiu globálnu ekonomiku sveta* a iné).

Vzhľadom na množstvo publikácií týkajúcich sa témy tejto práce je zrejmé, že problémom nie je nedostupnosť informácií, ale skôr potreba správneho výberu relevantných poznatkov a informácií, ktoré sú dôležité na dosiahnutie stanovených výskumných cieľov. Treba brať do úvahy aj existujúce rozdiely v štatistikách publikovaných rôznymi inštitúciami výsledkom uplatnenia odlišných štatistických metód zbierania a vyhodnocovania údajov, poprípade nedostatočnej dátovej základne resp. snahou o manipuláciu.

2 CIELE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Cieľom tejto práce je analyzovať postavenie Číny vo svetovom hospodárstve z hľadiska jej minulého a predovšetkým súčasného vývoja. Zámerom práce je charakterizovať ekonomický vývoj krajiny od jej vzniku až po súčasnosť a koncentrácia na najvýznamnejšie ekonomické, spoločenské a politické udalosti, ktoré by mohli mať vplyv aj na súčasnú pozíciu krajiny vo svete. Analýzou makroekonomických ukazovateľov a ich vývojových trendov sa práca snaží priblížiť narastajúci význam čínskej ekonomiky vo svetovom hospodárstve. V snahe podporiť tento cieľ zachytáva dôležité medzníky v histórii, no najmä v 21. storočí.

Vzhľadom na najaktuálnejší vývoj a problémy vo svetovej ekonomike, ktoré čiastočne zasiahli aj Čínu, práca pomenúva aktuálne problémy krajiny, identifikuje ich príčiny, nachádza možné riešenia a približuje ich vplyv na budúci vývoj hospodárstva. Charakteristikou zahraničných vzťahov a mierou zapojenia ekonomiky do medzinárodného obchodu je snaha poukázať na význam krajiny, no zároveň upozorniť aj na najväčšie nedostatky aktuálnej čínskej ekonomiky. Všetky zmieňované problémy majú svoje korene v doterajšom vývoji hospodárstva, čo naznačili aj výsledky prevedených analýz.

Prvoradou úlohou práce nie je jednostranné zameranie na negatívne alebo pozitívne stránky ekonomického života, ale snaha podať komplexnejší pohľad na čínsku ekonomiku so vzťahom na minulosť i súčasnosť a načrtnúť jej možnosti vo svetovom hospodárstve.

Predmetom skúmania tejto práce je hospodárstvo Číny. Pri rozbere jej postavenia vo svetovom hospodárstve sa využili empirické a teoretické metódy skúmania. Voľba konkrétnej metódy závisela od charakteru skúmanej veličiny v snahe naplniť stanovené ciele.

Empirická metóda pozorovania umožnila systematicky nazbierať podkladový materiál zo zahraničných aj domácich zdrojov – z publikácií, štatistických databáz, výročných správ medzinárodných inštitúcií, novinových článkov.

Z teoretických metód sa vo väčšej miere využili všeobecné metódy skúmania, a to abstrakcia, analýza a syntéza, indukcia a dedukcia. Zo špeciálnych metód sme aplikovali komparáciu a kvantitatívne metódy.

Pomocou abstrakcie, ako základného vedeckého nástroja ekonómie, sme abstrahovali od nevýznamných znakov a vzťahov, čím bolo umožnené sa zamerať na podstatné aspekty skúmaného javu. V rámci aplikácie metódy sa vyčlenili najdôležitejšie udalosti v histórii krajiny, ktoré mohli mať dosah na jej súčasný stav a makroekonomické ukazovatele.

V poslednej kapitole sa využitím abstrakčnej metódy poukázalo na najvýznamnejšie problémy aktuálnej čínskej ekonomiky.

Vývoj čínskeho hospodárstva viedol k vytvoreniu zložitého ekonomického komplexu, ktorý je významne ovplyvňovaný externými vplyvmi. Metóda analýzy však umožnila identifikovať jeho komponenty a lepšie pochopiť prebiehajúce trendy. Využitím analýzy sa celkový vývoj rozčlenil do niekoľkých historických etáp, v rámci ktorých sa hlbšie rozoberali popisné makroekonomické ukazovatele (export a import, prime zahraničné investície, HDP, štruktúru a tempo rastu HDP, vývoj bežného účtu a iné). Analýza jednotlivých historických udalostí, makroekonomických ukazovateľov a aktuálnych nedostatkov národného hospodárstva sa následne doplnila syntézou nadobudnutých poznatkov, čo umožnilo pochopiť vzájomné súvislosti. Syntézou zozbieraných poznatkov sa objasnil hospodársky vývoj krajiny v 21. storočí.

Metóda indukcie, t.j. postup od jednotlivých faktov k všeobecným tvrdeniam, sa využila pri vyhodnocovaní niektorých makroekonomických ukazovateľov. Zo všeobecných záverov sa pomocou dedukcie načrtol predpokladaný budúci vývoj ekonomiky ako logicky možný dôsledok doterajších skutočností.

Zo špeciálnych metód boli sa využili kvantitatívne metódy a komparácia. Komparácia sa použila na porovnanie vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov v čase, napríklad vývoj tempa rastu HDP, zahraničného obchodu, vývoj zahraničných rezerv, menového kurzu, prílevu a odlevu PZI, emisií CO₂, demografických ukazovateľov a iné. Niektoré zo spomínaných ukazovateľ sa komparovali so svetovým trendom, iné s hodnotami v konkrétnych krajinách (napr. porovnanie importu a exportu najvýznamnejších svetovými exportérov a importérov). Z kvantitatívnych metód sa využili štatistické metódy na zhodnotenie budúcej pozície krajiny, keď interpoláciou tempa rastu HDP, menového kurzu a inflácie v Číne a USA bolo odhadnuté kedy čínska ekonomika prekoná v HDP USA.

Pri aplikácii vedeckých postupov sa kládol dôraz na vyhnutie sa typickým metodologickým chybám ako sú napr. omyl post-hoc, klam kompozície, klam dekompozície. Výsledky práce sú odvodené na základe zozbieraného empirického materiálu a snažia sa minimalizovať subjektívnosť hodnotenia, tým že boli brané do úvahy aj sekundárne účinky realizovaných a navrhovaných opatrení.

3 HISTORICKÝ VÝVOJ

Čínski historici spravidla členia dejiny na 3 obdobia – staré dejiny zahŕňajúce celú históriu až po 1. ópiovú vojnu v roku 1840, novoveké dejiny končiace sa Hnutím 4. mája v roku 1919 a moderné dejiny. V niektorých zdrojoch je uvádzané, že od roku 1949 trvajú súčasné dejiny.⁸

V priebehu čínskej histórie sa vystriedalo mnoho dynastií, uskutočnilo veľa reforiem a spoločenských zmien. Vzhľadom na obmedzený rozsah tejto práce, sa nemôžeme venovať podrobne všetkým dynastiám, ale zameriame pozornosť podrobnejšie na udalosti od vzniku Čínskej ľudovej republiky.

3.1 Staré dejiny

S prvými kultúrnymi vymoženosťami - výroba poľnohospodárskeho náčinia, lov a rybolov, stavba obydlí a člnov, chov psov a ošípaných, výroba kostených a keramických nástrojov - sa stretávame už v neolite.⁹ V období tzv. Troch dynastií – Sia, Šang a Čou, nachádzame prvé náznaky majetkovej a sociálnej diferenciácie, počiatok otrokárskej spoločnosti, prvé písomné pamiatky a koncom obdobia prechod k feudálnej spoločnosti. Prvé tisícročie pred n. l. prinieslo niekoľko významných pokrokov – rozvoj poľnohospodárstva (zavlažovanie, pestovanie nových plodín, chov priadky morušovej), výroba hodvábu, špecializácia na určité výrobné odvetvia, rozvoj obchodu a obchodných vzťahov, výroba bronzových nádob, keramickej výroby, zavedenie peňazí vo forme mincí¹⁰ a položili sa základy hlavných učení – konfuciánstvo, taoizmus, legizmus, moizmus, škola mien a škola jing a jang.¹¹ Hospodárskemu rozvoju jednoznačne prispelo zjednotenie krajiny vládcom dynastie Čchin, ktorý zaviedol strohý autoritatívny režim, nové zákonodarstvo, zjednotil menu, znakové písmo a zaviedol jednotné miery a váhy. Staroveká Čína bola ekonomicky i kultúrne dobre rozvinutá. Na vrchole feudálnej spoločnosti - dynastie Chan a Tchang pokračoval rozvoj poľnohospodárstva, obchodu, remeselníckej i umeleckej výroby.¹² V dôsledku expanzívnej politiky a koloniálnym opatreniam Čína rozšírila svoj vplyv do

⁸ LIŠČÁK, V. 2002. *Stručná historie států*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. s. 26. ISBN 80-7277-109-4

⁹ SILNÁ, N. 1988. *Čína od včerajška k dnešku*. Bratislava : Smena, 1988. s. 57.

¹⁰ LIŠČÁK, V.: *Stručná historie států*. 2002. s.44

¹¹ SILNÁ, N. 1988. *Čína od včerajška k dnešku*. Bratislava : Smena, 1988. s 59

¹² KAMENAROVIC, I. P.: *Klasická Čína*. 2001. s.9

nových oblastí, naviazala obchodné vzťahy s Rímskou ríšou¹³, posilnili sa medzinárodné obchodné a diplomatické styky, založili sa prvé keramické dielne. Výroba a obchod podliehali štátnej kontrole, čo zabránilo rozvoju „priemyselného kapitalizmu“, ale v zahraničnom obchode prevládal vplyv zahraničných obchodníkov.¹⁴ V neskorom stredoveku začala Čína zaostávať za úrovňou najrozvinutejších krajín sveta, v ktorých boli feudálne systémy vystriedané nastupujúcou buržoáziou. V Číne došlo k úpadku feudalizmu až v 16. storočí.

3.2 Novoveké dejiny

V 17. a 18. storočí bola krajina vnútorne slabá a nevedela odolať koloniálnej expanzii vyspelých kapitalistických štátov, ktoré si hľadali nové odbytká. Čínsky trh bol uzavretý, čo umožnilo Britom, Francúzom a neskôr aj Američanom dovážať do krajiny ópium. Obchodovanie s ópium zhoršilo hospodársku pozíciu Číny a nakoniec po uzavretí nerovnoprávných zmlúv¹⁵ sa Čína dostala pod nadvládu zahraničných veľmocí, čo je jednou z hlavných príčin deformovaného rozvoja krajiny. Na jednej strane prílev cudzieho kapitálu spôsobil rozvoj tovarovo – peňažných a kapitalistických výrobných vzťahov. Na druhej strane však Čína stratila colnú samostatnosť, cudzí kapitál získal rozhodujúcu úlohu v moderných priemyselných odvetviach a obchode. Situácia sa zhoršila po udalostiach známych ako Sto dní reforiem, keď čínski reformátori žiadali zmeny v oblasti osvety, reformu armády, podporu domáceho priemyslu i poľnohospodárstva a následnom protiimperialistickom a proti feudálnom hnutí v rokoch 1898-1899. V roku 1901 bol podpísaný Záverečný protokol v Pekingu, ktorým sa potvrdila polokoloniálna pozícia Číny.¹⁶

3.3 Moderné dejiny

V prvom desaťročí 20. storočia sa rozšírili revolučné myšlienky. Buržoázna demokratická revolúcia v roku 1911, vedená Sunjatsenom skončila s vládou dynastie Čching. Dňa 1. januára 1912 sa vyhlásila v Nankingu Čínska republika, čo znamenalo koniec 2000 rokov trvajúceho cisárstva.¹⁷ Po páde cisárstva, síce existovala formálna republikánska vláda,

¹³Na západ sa vyvážal cenný čínsky hodváb, kovy, lakové výrobky, kozmetika a korenie a zo západu prúdili do krajiny vojenské kone, nové druhy plodín, vinná réva a nové druhy oviec.¹³

¹⁴LIŠČÁK, V.: *Stručná historie států Čína*. 2002. s. 71-72

¹⁵Po prehre v 1.ópiovej vojne v roku 1842 Čína podpísala Nankinskú zmluvu. V roku 1856 vypukla 2. ópiová vojna, ktorá viedla k tzv. Tiencenským dohodám a po ďalších vojenských intervenciách k Pekingským konvenciám, v ktorých sa Čína zaviazala sprístupniť ďalšie prístavy, znížiť dane, otvoriť misie európskych krajín a USA a zlegalizovať obchod s ópium.

¹⁶SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*. 1988. s.68-71.

¹⁷VELVYSLANECTVÍ ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY V ČR (PRAHA): *Čína*. 2000. s. 10

ale skutočnú moc držali v rukách militaristi za podpory zahraničných krajín. Cudzie mocnosti si rozdelili Čínu na oblasti svojho vplyvu. Čína bola sociálne, ekonomicky i vojensky zaostalá. Obyvateľstvo tvorili prevažne roľníci závislí od feudálov. Okrem nich existovala vrstva politicky slabej buržoázie a proletariát tvorený ženami, deťmi, negramotnými ľuďmi a nekvalifikovanou pracovnou silou.

Revolučné snahy viedli v roku 1921 k založeniu Komunistickej strany, ktorá sa neskôr stala súčasťou Kuomitangu (Národnej strany založenej v roku 1912), ale uchovala si svoju samostatnosť. Toto obdobie je charakteristické vnútorným bojom. Pravicová strana vedená Sunjatsenovým nástupcom Čankajšekom bola podporovaná buržoáziou a zahraničnými mocnosťami. Na druhej strane stáli komunisti podporovaní Sovietskym zväzom, ktorí dominovali vo vidieckych oblastiach. Čankajšekova vláda bola ukončená po prehre v občianskej vojne.¹⁸

3.4 Súčasné dejiny - Čínska ľudová republika

Po víťazstve Komunistickej strany v roku 1949 sa k moci dostala roľnícka strana, ktorá si osvojila myšlienky marxizmu, verila v triedny boj a rýchly priemyselný rozvoj. Hlavným cieľom bolo vyzdvihnúť Čínu na úroveň svetovej veľmoci a bolo treba prekonať viaceré prekážky ako zaostalosť krajiny, následky občianskej vojny a vojny proti Japonsku, slabosť robotníckej triedy. Ťažisko politiky sa presunulo z vidieka do miest a začalo sa tzv. obdobie obnovy.¹⁹ Opatrenia uskutočnené počas troch rokov položili základ na ďalší sociálno-ekonomický rozvoj. Ekonomika v mnohých odvetviach prekročila maximálne hodnoty predrevolučného obdobia.

V roku 1953 sa zahájila generálna línia strany na prechodné obdobie. V priebehu troch päťročníc sa mali uskutočniť základné socialistické premeny, industrializácia krajiny a zavedenie socialistických výrobných vzťahov. Generálna línia mala vyriešiť problémy krajiny postupne, vychádzala totiž so skutočných podmienok a zohľadnila zaostalosť krajiny, najmä v oblasti poľnohospodárstva.²⁰

¹⁸SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*. 1988. s.76-77.

¹⁹LIŠČÁK, V.: *Stručná historie států Čína*. 2002. s.156

²⁰SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*. 1988. s.81

3.4.1 Prvá päťročnica (1953–1957)

Prvá päťročnica predstavuje obdobie prechodu k socializmu na základe sovietskeho vzoru. Je charakteristická rýchlou industrializáciou založenou na rozvoji ťažkého priemyslu. Poľnohospodárske a mestské ekonomiky sa postupne pretvárali na kolektívne formy – zakladali sa poľnohospodárske družstvá. Proces kolektivizácie sa urýchlil po výzve Mao Ce-tunga a v roku 1956 sa dokončil. Takmer milión družstiev zahŕňalo 96,3% roľníckych hospodárstiev, 92% zamestnancov remeselnej výroby stalo súčasťou družstiev a súkromný sektor sa podieľal len 2% na celkovom objeme priemyselnej výroby republiky.²¹ Nedostatky urýchlenej premeny sociálno-ekonomických vzťahov bez rozvoja adekvátnej materiálno-technickej základne poľnohospodárstva sa postupne prejavili v nasledujúcich rokoch. Rozvíjal sa ťažký a ľahký priemysel, položili sa základy pre dosiaľ neexistujúce odvetvia, rástla poľnohospodárska produkcia, v zahraničnej politike bol presadený mierovejší prístup a postupne ochladli vzťahy so Sovietskym zväzom.²² Pribudli však nové problémy spôsobené nerovnomerným rozvojom jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Prudké tempo rozvoja sa dosiahlo za cenu vynaloženia obrovských materiálnych a ľudských zdrojov.²³

Úspešné obdobie prvej päťročnice, vystriedal neúspech tzv. Veľkého skoku (1958-1960), charakteristický urýchlenou kolektivizáciou vidieka, socialistickou premenou priemyslu a obchodu. Vytýčili sa nereálne ciele a princípom novej hospodárskej politiky sa stala línia „kráčať po obidvoch nohách“, čo sa v praxi prejavilo vybudovaním nízko produktívnych malých podnikov.²⁴ Ústredné miesto pripadlo komúnam, t. j. obrovským vidieckym jednotkám, v ktorých sa zoskupili desaťtisíce roľníkov z rôznych dedín a venovali sa poľnohospodárskej aj priemyselnej výrobe.²⁵

3.4.2 Obdobie úprav (1961-1965)

Po deštruktívnom období Veľkého skoku bolo nevyhnutné stabilizovať hospodársku situáciu. Prvoradým cieľom bolo uspokojiť základné životné potreby obyvateľstva. Rozvoj poľnohospodárstva sa stal základom a dlhodobou perspektívou ekonomického rozvoja. Klesol počet komún, posilnilo sa centrálné riadenie ekonomiky, klesli investície do priemyslu,

²¹SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*.1988. s.170

²²LIŠČÁK, V.: *Stručná historie států Čína*. 2002. s.152-153

²³SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*.1988. s.171

²⁴Rozvíjať súčasne poľnohospodárstvo aj veľký i drobný priemysel, centrálné riadené i miestne podniky, kombinovať moderné spôsoby výroby s tradičnými spôsobmi.

²⁵LIŠČÁK, V.: *Stručná historie států Čína*. 2002. s.154

upustilo sa od nereálne stanovených cieľov a do popredia sa dostali otázky proporcionality, efektívnosti a rentabilnosti výroby. Bol zavedený princíp hmotnej zodpovednosti, ktorý mal zvýšiť záujem robotníkov a tým aj ich efektívnosť. Okrem osvedčených metód riadenia ekonomiky sa začali propagovať uzavreté sebestačné celky, ktoré si z vlastných zdrojov zabezpečili celý reprodukčný proces, vlastné potreby i potreby svojich zamestnancov a ich rodín. Došlo k poklesu spolupráce so socialistickými štátmi.²⁶

3.4.3 Obdobie kultúrnej revolúcie (1966-1976)

V roku 1965 vrcholili spory a ďalšom vývoji politiky. Mao Ce-tung v záujme odstránenia opozície zorganizoval veľkú proletársku kultúrnu revolúciu, ktorá sa začala útokmi na predstaviteľov kultúrneho života. Milióny mladých ľudí a študentov stredných a vysokých škôl sformovalo tzv. červené gardy, čím získali veľké právomoci. Ústavné orgány boli nahradzované tzv. „revolučnými výbormi“.²⁷ Následky kultúrnej revolúcie postihli ekonomickú, politickú i spoločenskú oblasť. Hospodársky rozvoj sa zastavil a premrhlo sa množstvo materiálnych a finančných prostriedkov, zabrzdil sa rozvoj vedy, školstva a kultúry a tým aj prisun odborných pracovníkov do národného hospodárstva.²⁸

3.4.4 Teng Siao-pchingove reformy (1978-1988)

Po Mao Ce-tungovej smrti v roku 1976 sa rozpútal politický zápas o moc. Jeho najbližší stúpenci, tzv. Banda štyroch, boli odstránení z vedúcich pozícií a o niekoľko rokov odsúdení za spáchané zločiny. V minulosti odstránené kádre boli rehabilitované a narástla moc pragmatickej strany. Neoficiálnym²⁹ vodcom Číny sa stal Teng Siao-pching, ktorý zaviedol program štyroch modernizácií - priemyslu, poľnohospodárstva, vedy a techniky a armády. V roku 1978 bola prijatá nová generálna línia a 10 ročný plán (1976–1985) založený na priemyselnom rozvoji a následnej modernizácii poľnohospodárstva.³⁰

V poľnohospodárstve bol zavedený systém výrobných zodpovedností, ktorý sa líšil podľa miestnych podmienok a druhu produkcie. Systém bol založený na kontraktach v rôznych formách. Najčastejšie sa uzatvárali medzi družstvami a jednotlivými domácnosťami. Domácnosti si prenajímali pôdu, sami si ju obrábali a odvádzali určitú časť

²⁶SILNÁ, N.: *Čína od včerajška k dnešku*. 1988. s. 173,174

²⁷OBUCHOVÁ, E.: *Čínané 21. stoley: dějiny-tradice-obchod*. 1999. s.150

²⁸LIŠČÁK, V: *Stručná historie států Čína*. 2002. s. 157

²⁹Teng Siao-pching nezastával žiadnu z najvyšších stranických alebo vládnych funkcií.

³⁰VELVYSLANECTVÍ ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY V ČR (PRAHA): *Čína*. 2000. s. 16

produkcie späť výrobným družstvám. Zvyšok produkcie a zisky z chovu hydiny a rýb, predaja ovocia a zeleniny si mohli nechať pre seba.³¹ Zmeny mali podporiť záujem roľníkov o vedľajšiu výrobu na vidieku, vytvoriť nové pracovné miesta a zabrániť presunu obyvateľstva do preľudnených miest.³² Nový systém sa osvedčil. Počas jedného roka sa zlepšilo zásobovanie miest a priemyslu poľnohospodárskymi produktmi, klesla nezamestnanosť na vidieku, zvýšila sa životná úroveň roľníkov a rozvinuli sa nadväzujúcich odvetvia spracovateľského priemyslu.³³

V priemysle sa kládol dôraz na ľahký priemysel a odstúpilo sa od striktnej centrálnej kontroly. Podporila sa miestna iniciatíva a podniky získali väčšie právomoci. Štátne podniky už nemuseli odvádzať celý zisk štátu. Platili vysoké dane, ale prebytočný zisk mohli reinvestovať. Väčšia autonómia a otvorený trh viedli k vyššej motivácii a tým aj k zvýšeniu výroby. Štát odstúpil od priamych dotácií a nahradil ich pôžičkami, ktoré povzbudili investície do odvetví s vysokou mierou zisku. V nízko ziskových odvetviach (ťažba a telekomunikácie) sa zaviedol systém kľúčových projektov. Stavebné projekty už neboli financované centrálnou, ale z miestnych rozpočtov. Podniky sa museli uchádzať o projekty a zabezpečiť potrebný materiál.³⁴

3.4.5 Politika „otvorených dverí“

V zahraničnej politike sa Čína preorientovala na západ a bola zahájená politika otvorených dverí v snahe získať zahraničnú technológiu a kapitál. Zahraničné investície prúdili do krajiny, zakladali sa spoločné podniky zahraničných firiem a domácich štátnych orgánov. V roku 1979 bol decentralizovaný zahraničný obchod. Odvtedy domáce podniky a miestne orgány mohli nadviazať obchodné styky so zahraničnými partnermi. Štátny monopol sa zachoval len v ústredných zahraničnoobchodných spoločnostiach.³⁵

Rozhodujúci význam na ďalší rozvoj krajiny malo založenie zvláštnych ekonomických zón v ľahko dostupných oblastiach s vhodnými podmienkami na prílev zahraničného kapitálu. V roku 1980 sa vytvorili 4 takéto oblasti: Šen–Čen, Ču-chaj, Šan-tchou a Sia-men a v roku 1984 bolo otvorených 14 pobrežných miest na zahraničné podnikanie. Ich úspech podporil zakladanie nových zón a rozšírenie pobrežných oblastí do otvoreného pobrežného pásu.

³¹FAIRBANK, J. F.: *Dějiny Číny. 1992.* s.454

³²OBUCHOVÁ, E.: *Číňané 21. století: dějiny-tradice-obchod.* 1999. s.155

³³VELVYSLANECTVÍ ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY V ČR (PRAHA): *Čína.* 2000. s. 20

³⁴FAIRBANK, J. F.: *Dějiny Číny. 1992.* s.457-458

³⁵OBUCHOVÁ, E.: *Číňané 21. století: dějiny-tradice-obchod.* 1999. s.156

V roku 1990 čínska vláda sprístupnila zahraničným investorom novú zónu Pchu-tung, v Šanghai a aj ďalšie mestá na Jang- c'-ťiang. Trend otvárania sa svetu naďalej pokračoval a v roku 1992 sprístupnili ďalšie hraničné mestá, všetky hlavné mestá provincií a autonómnych oblastí. Navyše bolo zriadených 15 zvláštnych ekonomických zón, 32 ekonomických a technických rozvojových zón na úrovni štátu a 53 priemyselných zón s pokročilou technikou vo veľkých a stredných mestách. Prostredníctvom týchto opatrení bol sformovaný členitý systém, ktorý sa ďalej postupne rozširuje do vnútrozemia a otvorené oblasti už nezabezpečujú len kontakt so zahraničím, ale sú motorom rozvoja vo vnútrozemí. Pôvodné zóny orientujúce sa len na export čínsky výrobkov prerástli v rozvinuté oblasti orientované na zahraničné trhy, v ktorých sa spája veda, priemysel i obchod.³⁶Od začiatku reforiem sa zahraničný obchod Čínskej ľudovej republiky prudko rozvinul a zmenila sa jeho teritoriálna a komoditná štruktúra.³⁷

³⁶VELVYSLANECTVÍ ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY V ČR (PRAHA): *Čína*. 2000. s. 55-56

³⁷V roku 1999 dosiahol zahraničný obchod hodnotu 360,7 miliárd USD, z čoho tvoril export 194,9 miliárd USD a import 165,8 miliárd USD.

4 HOSPODÁRSKY RAST ZAČIATKOM 21. STOROČIA

4.1 Vstup do WTO

Významným krokom z hľadiska zapájania sa do medzinárodnej výmeny je vstup Čínskej ľudovej republiky (ďalej aj ČĽR) do Svetovej obchodnej organizácie (ďalej aj WTO), dňa 11. decembra 2001.³⁸ Vstup ČĽR do WTO naštartoval ďalší rozvoj investičnej činnosti a liberalizáciu zahraničného obchodu. Čínske investičné prostredie sa priblížilo svetovým štandardom a podporilo prílev zahraničného kapitálu. Zavedené opatrenia priniesli nové možnosti zahraničným subjektom. Ich rozsah a implementácia však závisela od regiónu a ekonomického sektoru. Medzi najdôležitejšie zmeny patria nasledovné:

- uvoľnenie obmedzení v zahraničnej majetkovej účasti
- výnimky z daní z príjmov, uplatňované v pobrežných oblastiach rozšírené do vnútrozemia
- zahraničná účasť aj v predtým chránených oblastiach - poisťovníctvo, financie, zahraničný obchod, oblasť cenných papierov, telekomunikácie, cestovný ruch
- zahraničné investície v maloobchode a veľkoobchode, predtým obmedzené len na pobrežné oblasti a niektoré závody, rozšírené do celého regiónu
- jednoduchší proces schválenia zahraničnej investičnej činnosti
- väčšie právomoci zahraničných investorov v manažmente a v prevádzke³⁹

Členstvo vo WTO spôsobil markantný posun v politike krajiny, navyše vyriešilo dlhotrvajúci problém v obchodných vzťahoch medzi ČĽR a USA a malo umožniť krajine ovplyvňovať pravidlá medzinárodného obchodu.

Rastúca zahraničná konkurencia spôsobuje väčšinou ťažkosti domácim producentom. Neplatí to však v prípade Číny. Síce sa v uplynulých 20 rokoch zahraničné produkty považovali za kvalitnejšie a svetoznáme značky výrazne dominovali, ale v súčasnosti silné domáce značky, čínsky nacionalizmus a schopnosť miestnych firiem konkurovať v súlade s novými pravidlami značne sťažili situáciu zahraničným partnerom.⁴⁰ Prístup Číny do WTO by mal prispieť Číne aj svetovému spoločenstvu.

³⁸BRAHM, L., J.: *China after WTO*. 2002. s 3-5

³⁹BRAHM, L., J.: *China after WTO*. 2002. s. IV-V

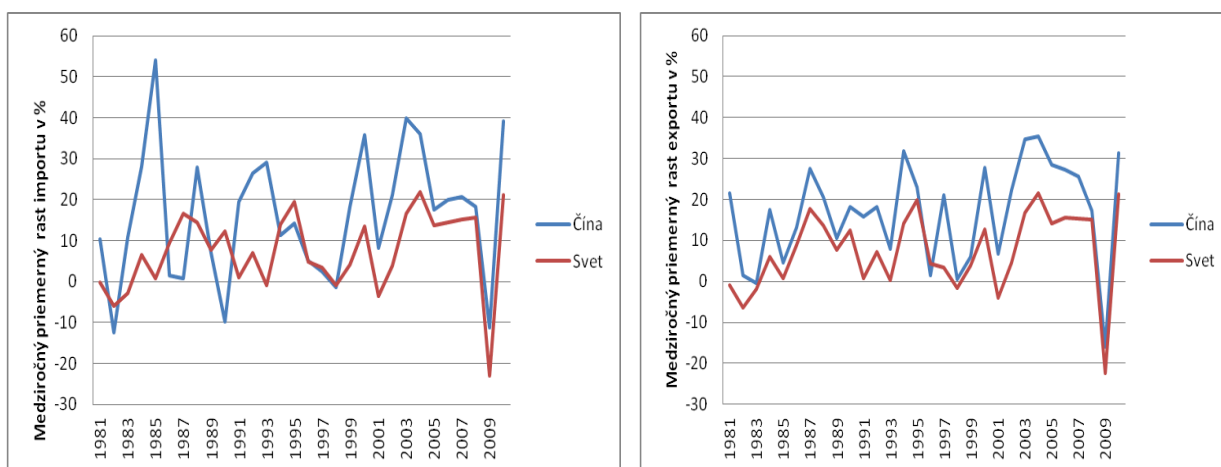
⁴⁰Pred vstupom do WTO čínske firmy investovali značné prostriedky (45% nárast v roku 2001 oproti 2000) do budovania vlastných značiek, aby mohli konkurovať zahraničiu.

4.2 Význam čínskych trhov

4.2.1 Agresívny zahraničný obchod

Integrácia Číny vo svetovom hospodárstve sa odzrkadľuje v jej rastúcom podiele na svetovom obchode. Čínsky vývoz a dovoz rastú rýchlejšie v porovnaní so svetovým obchodom už viac než 20 rokov.

Graf 1 Tempo rastu čínskeho exportu a importu v porovnaní so svetovým exportom a importom



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: Trade trends. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>>

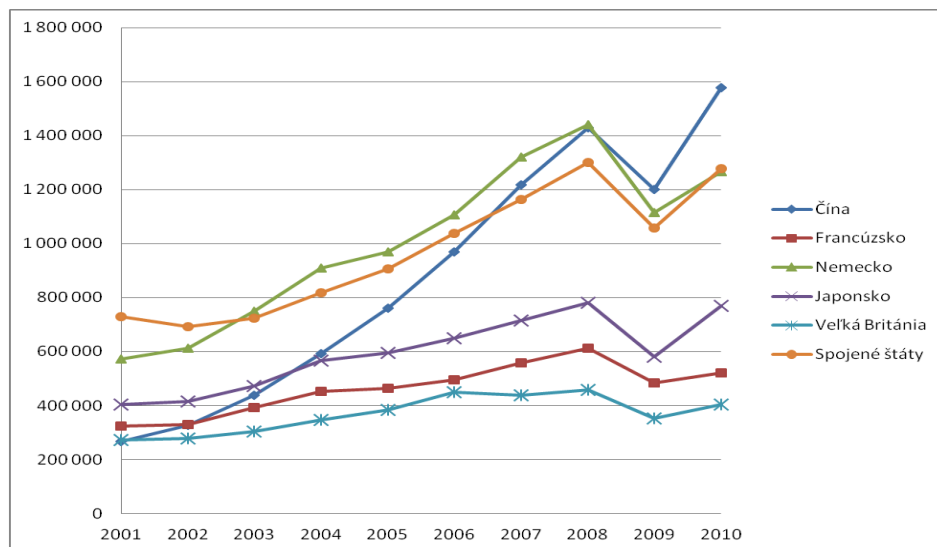
Čína si rastúci trend zahraničného obchodu udržala a stala sa novým svetovým lídrom v exporte. Z grafu 2 vidieť, že Čína predbehla VB, Francúzsko, Japonsko, USA a napokon aj napriek určitému poklesu v dôsledku hospodárskej krízy v roku 2009 predstihla aj Nemecko. V roku 2010 dosiahol export krajiny hodnotu 1,578 mld. USD, čo predstavuje 10,4% svetového exportu oproti 0,266 mld. USD v roku 2001.

Nielenže rastie export, ale čo je dôležité, podiel čínskeho dovozu na najvyspelejších trhoch stabilne narastá, čo odzrkadľuje vysokú konkurencieschopnosť čínskych výrobkov na svetových trhoch. Ako vidieť z grafu 3, hlavní exportní partneri Číny v roku 2010 boli opäť vyspelé krajiny, čo potvrdzuje vyššie spomenutý trend.

V uplynulom desaťročí nastala zmena v štruktúre exportu krajiny, a to posun od vývozu textilu a ropných produktov k exportu elektrotechniky a informačných technológií.

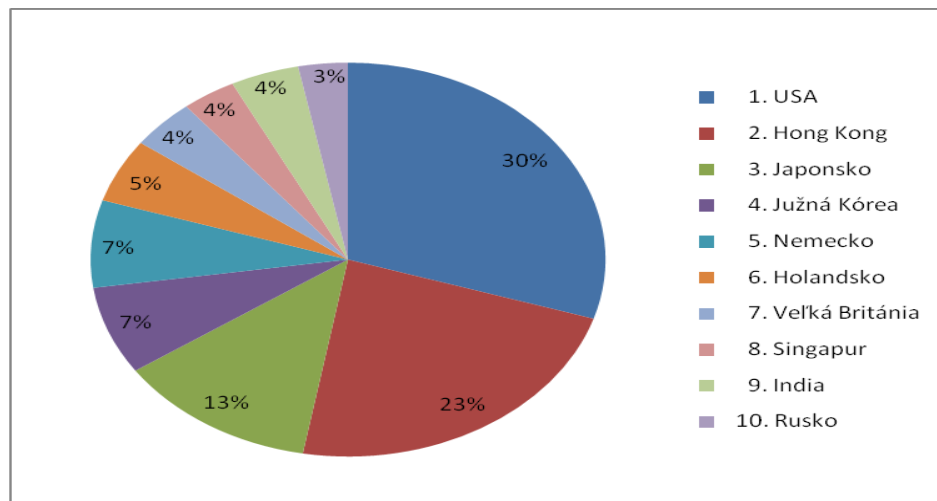
Od roku 2002 je Čína najväčším dodávateľom spotrebnej elektrotechniky do USA (DVD, notebooky, mobilné telefóny).⁴¹

Graf 2 Vývoj exportu 6 najväčších exportérov sveta v r. 2001-2010 (tis. USD)



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: Trade trends. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

Graf 3 Teritoriálna štruktúra exportu v roku 2010



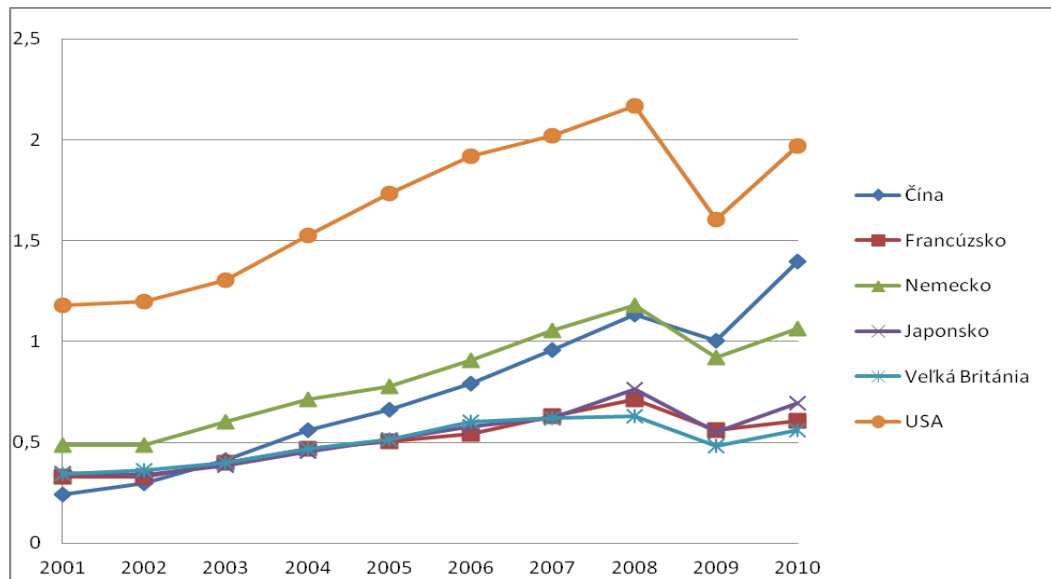
Vlastné spracovanie na základe: ADB: Key indicators for Asia and pacific 2011. [online]. Dostupné na internete: <<http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables>>

⁴¹ARORA,V. – VAMVAKIDIS, A.: *China's Economic Growth: International Spillovers*. 2010. s.5

4.2.2 Čínsky trh ako dôležité miesto pre svetový export

Čína sa stala významným miestom pre svetový vývoz a zdrojom hospodárskeho rastu. Krajina bola v roku 2010 druhým najvýznamnejším svetovým importérom po USA s hodnotou importu 1,396 mld. USD, čo predstavuje 9,1% celkového svetového importu. Rastúci trend čínskeho importu v poslednej dekáde zobrazuje nasledujúci graf.

Graf 4 Vývoj importu 6 najväčších importérov sveta v r. 2001-2010 (mld. USD)



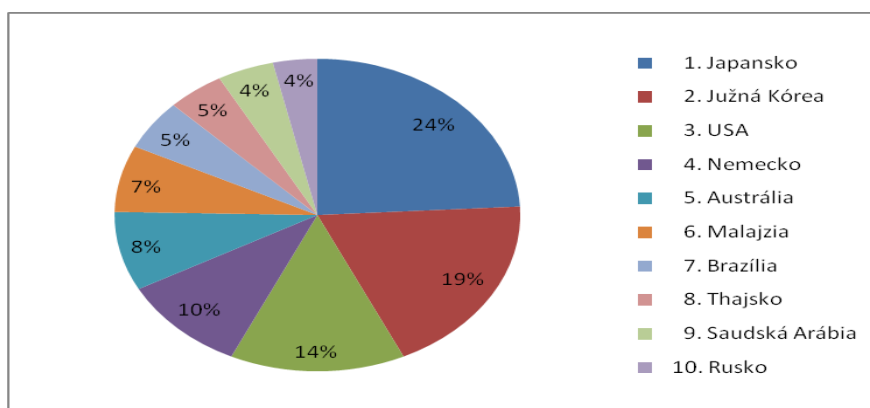
Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: Trade trends. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

V roku 2005, čínska populácia oficiálne dosiahla 1,3 mld. obyvateľov (20,6% svetovej populácie) a podľa niektorých odborníkov je skutočný počet obyvateľov ešte vyšší.⁴² Ešte pred 50 rokmi bol považovaný populačný rast Číny za neprekonateľnú prekážku rozvoja. Dnes je veľkosť spotrebiteľského trhu veľkým potenciálom. Rastúca stredná vrstva vo veľkých mestách predstavuje najvýznamnejšie svetové odbytisko mobilných telefónov, vlastní najväčší počet vysokorýchlostného pripojenia k internetu a v počte osobných počítačov je Čína štvrtá vo svete (2008).⁴³ Nasledujúci graf zobrazuje najvýznamnejších importných partnerov Číny v roku 2010.

⁴²Sčítanie obyvateľov je nedokonalé, lebo mnohé vidiecke páry zatajujú počet svojich detí v dôsledku „politiky jedného dieťaťa“ a tiež kvôli chudobným prisťahovalcom v mestách bez regulárneho povolenia k pobytu.

⁴³RAMPINI, F.: *Čínske stololetí*. 2008. s.19-21

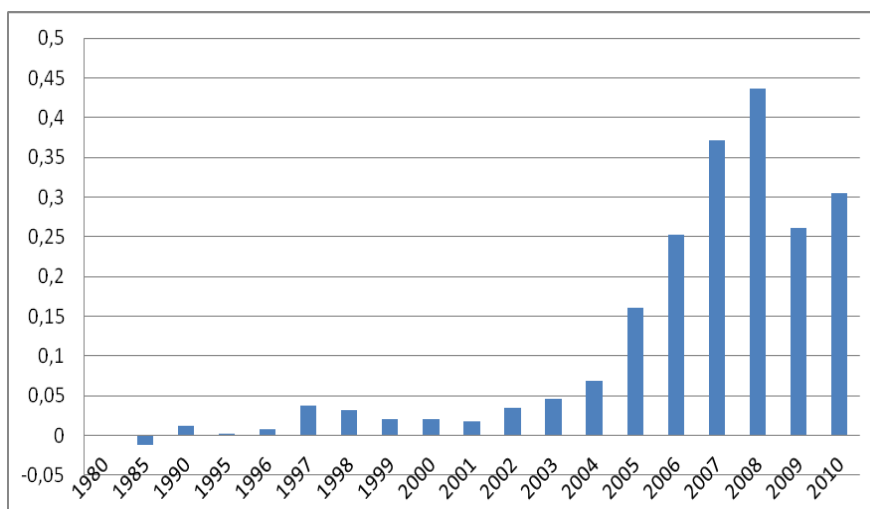
Graf 5 Teritoriálna štruktúra importu Číny v roku 2010



Vlastné spracovanie na základe: ADB: Key indicators for Asia and pacific 2011. [online]. Dostupné na internete: < <http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables> >

Čínsky podiel na svetovom obchode v priebehu posledných dvoch dekád narástol štvornásobne. Tabuľka A v prílohe zobrazuje podiel Číny na exporte a importe v jednotlivých regiónoch. Najväčší podiel dosahuje v obchode s ázijskými rozvojovými krajinami (takmer 12% v roku 2008). Podiel krajiny na exporte a importe v Ázii a v Afrike je skoro vyrovnaný, kým v Európe a na západe je jej podiel na importe výraznejší ako exporte. EÚ ako aj USA vykazujú proti Číne rastúce obchodné schodky v dôsledku väčšieho importu z čínskeho trhu než exportu naň. Naopak mnohé ázijské krajiny majú vďaka rastúcej spotrebe stále väčší obchodný prebytok.

Graf 6 Vývoj bežného účtu platobnej bilancie Číny (mld. USD)



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: Trade trends. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

Čínska obchodná bilancia je dlhodobo pozitívna. V roku 2010 dosiahol prebytok bežného účtu obchodnej bilancie Číny 305,374 mil. USD (5,20% HDP) a ako vidieť z grafu 6 najväčšiu hodnotu nadobudol tesne pred krízou vo výške 436,107 mil. USD (9,88% HDP).

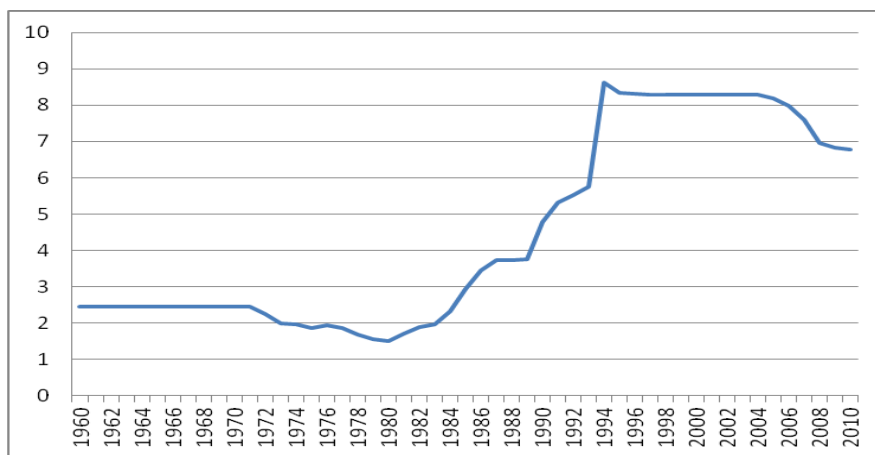
4.3 Čínske zahraničné rezervy, vývoj výmenného kurzu

"Teraz sa vytvorila vo svetovej ekonomike mimoriadna situácia, lebo Čína fakticky kontroluje globálny menový systém." (George Soros)⁴⁴

Uvedený výrok poukazuje na ďalšiu oblasť, v ktorej sa prejavuje čínsky vplyv. Prostredníctvom obrovských devízových rezerv a kontrolou výmenného kurzu dokáže Čína ovplyvňovať svetový menový systém.

Vývoj menového kurzu jüanu je už dlhodobo spornou záležitosťou. USA ako aj ostatné krajiny kritizujú podhodnotený kurz jüanu, čo spoločne s ďalšími faktormi je dôvodom obrovského americko-čínskeho obchodného deficitu. V roku 2005 CB uvoľnila kurz a povolila apreciaciu jüanu oproti doláru, ale v júli 2008 ho opäť naviazala v snahe ochrániť ekonomiku pred globálnou krízou.⁴⁵ Z grafu 7 vidieť, že jüan oproti doláru posilňuje od roku 2005, ale napriek tomu zahraničné ekonomiky vyvíjajú tlak na Čínu, aby zaviedla ešte väčšiu flexibilitu svojej meny.

Graf 7 Oficiálny výmenný kurz (jüan per USD)



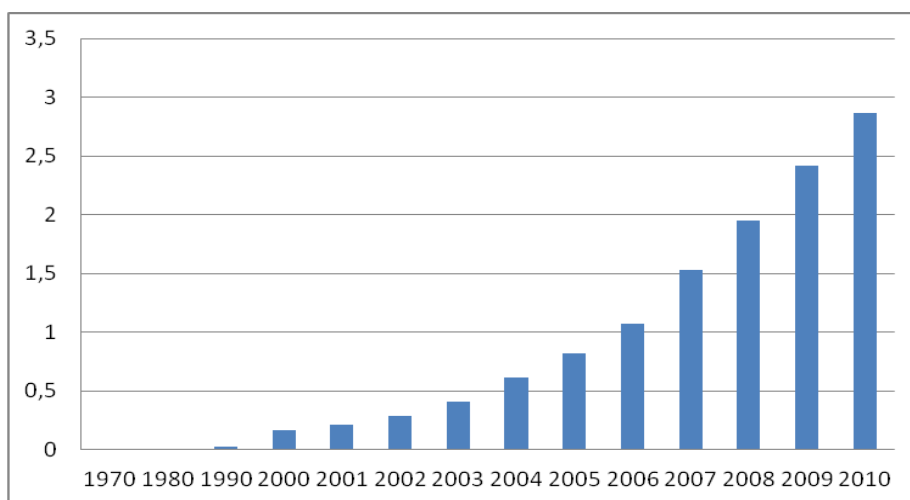
Vlastné spracovanie na základe: THE WORLD BANK: Official exchange rate (LCU per US\$, period average) [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF>>

⁴⁴TASR: Soros: Čína kontroluje svetový menový systém. [cit. 2011-05-10]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.sme.sk/c/5586187/soros-cina-kontroluje-svetovy-menovy-system.html>>

⁴⁵ETREND: Čína sľubuje menovú flexibilitu. [cit. 28-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/firmy-a-trhy-burzy-a-trhy/cina-slubuje-menovu-flexibilitu.html>>

Začiatkom reforiem spomínaných v prvej kapitole práce boli čínske zahraničné rezervy minimálne, ale postačujúce na pokrytie importných potrieb. Od 80. rokov začali narastať v dôsledku rastúceho exportu a vďaka prílevu zahraničného kapitálu. Napriek ekonomickému poklesu začiatkom 90. rokov a rastúcemu importu tento trend dodnes pretrváva. V októbri 2006 dosiahli čínske rezervy hranicu 1 bil. USD a v júni 2011 až 3.2 bil. USD.⁴⁶ Existencia takto objemných zahraničných rezerv umožňuje Číne realizovať aj tie najnákladnejšie investičné činnosti a taktiež dlhodobo udržať podhodnotený kurz.

Graf 8 Čínske zahraničné rezervy v mld. USD (vrátane zlata)



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: *International reserves*. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: < <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx> >

4.4 Zahraničné investície

Svetový trend rastu priamych zahraničných investícií (ďalej len PZI) neobchádza ani Čínu. V roku 2010, PZI v Číne dosiahli rekordných 105,7 miliardy USD⁴⁷, čo predstavuje medziročný nárast o 17,4%. Odzrkadľuje to okrem iného očakávanie zahraničných spoločností, že rast príjmov obyvateľstva v krajine povedie k zvýšeniu jeho dopytu.

Prílev PZI do krajiny značne narástol už v priebehu 90. rokov a rastie až dodnes. V roku 2003 prilákala Čína zahraničné investície v hodnote 53 mld. USD, čím prvýkrát prebehla dlhodobého lídra, USA. V nasledujúcich rokoch dochádza ku kvalitatívnemu posunu. Investície už neprúdia do krajiny s cieľom lacnej výroby a následného predaja do

⁴⁶TASR. *Devízové rezervy Číny na konci júna dosiahli 3,2 bilióna USD 2011*. [cit. 2011-05-10]. Dostupné na internete: <<http://openiazoch.zoznam.sk/cl/109694/Devizove-rezervy-Ciny-na-konci-juna-dosiahli-biliona-USD>>

⁴⁷UNCTADSTAT: *Foreign direct investment*. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

vyspelých krajín, ale prioritou sa stal spotrebný potenciál miestneho trhu. Napríklad automobilový priemysel, kde vďaka zahraničným investíciám popredných automobilových firiem stúpila kapacita výroby v roku 2004 na 6 mil. áut ročne.⁴⁸ V dôsledku rastu produkčných nákladov PZI prúdia najmä do oblastí s vyššou pridanou hodnotou. Rast PZI v roku 2010 bol vyvolaný najmä prílevom PZI do sektora služieb a do západných a stredných regiónov.⁴⁹

Viac ako pätina PZI pochádzala z ázijských krajín. Podľa polročnej štatistiky roku 2011, Čína prilákala PZI v hodnote 60,8 mld. USD predovšetkým z Hongkongu, Taiwanu, Japonska, Singapuru, USA a Južnej Kórei. Z Európy investovali najmä Briti, Nemci a Francúzi. Investície prichádzali do rôznych oblastí od automobilového priemyslu, cez technológie až po služby. Medzi najvýznamnejšie investície v roku 2011 možno zahrnúť automobilovú spoločnosť Nissan, švajčiarske Nestlé či americký McDonalds.⁵⁰ K poklesu investícií došlo až v novembri 2011 v dôsledku klesajúcej priemyselnej aktivity a neistému budúcemu vývoju v krajine. Medziročne sa prílev investícií prepadol takmer o desatinu. Najväčší pokles zaznamenali európske a americké investície.⁵¹

Dňa 30. januára 2012 vstúpila do platnosti nová smernica, ktorá reguluje prílev PZI do sektorov čínskej ekonomiky. Zoznam obsahuje sektory, v ktorých bude vláda zahraničné investície podporovať, obmedzovať alebo zakazovať. Uprednostňované sú investície prinášajúce technológie, know-how a investície do environmentálnych projektov. Naopak, vláda chce obmedziť zahraničnú činnosť v automobilovom priemysle a pri výrobe polovodičov.⁵²

Od roku 2004 je dominantným fenoménom rastúca investičná činnosť Číny v zahraničí. Síce čínske investície nedosiahli úroveň prílevu PZI, ale rástli aj v priebehu krízy, kým prílev PZI klesal. Dokazuje to, že čínske investície boli významným zdrojom pre ostatné krajiny zotavujúce sa z krízy. V roku 2010 dosiahli PZI Číny v zahraničí hodnotu 68 mld. USD (6. miesto vo svete).

⁴⁸RAMPINI, F. 2008. *Čínské století*. 2008. s.16-17

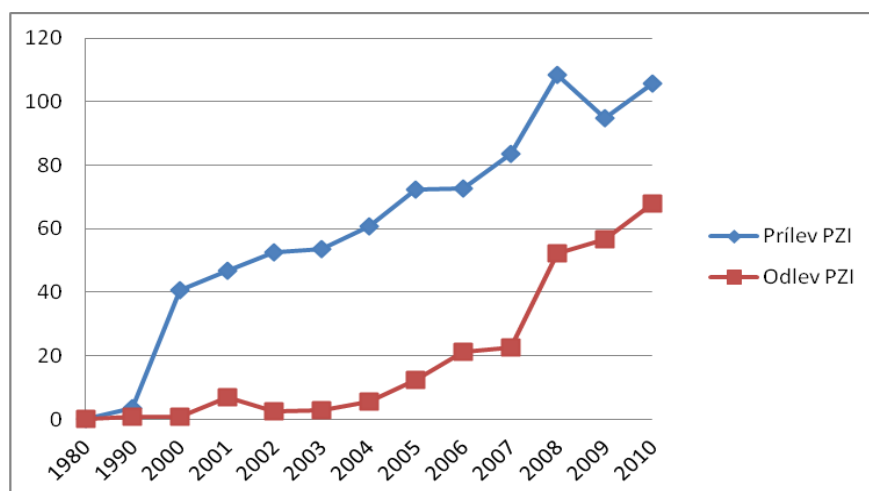
⁴⁹BUSINESSINFO. *Čína: investiční klima*. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-investicni-klima/9/1000539/>>

⁵⁰KUKUČKA, J.: *Čína zostáva miláčikom zahraničných investícií*. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cina-zostava-milacikom-zahranicnych-investicii.html>>

⁵¹KUKUČKA, J.: *Čínske slabosti prilákali medvede*. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cinske-slabosti-prilakali-medvede.html>>

⁵²ETREND: *Čína už nechce cudzí kapitál v automobilkách*. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://auto.etrend.sk/auto-biznis0/cina-uz-nechce-cudzi-kapital-v-automobilkach.html>>

Graf 9 Toky PZI z a do Číny (v mld. USD)



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT: Foreign direct investment. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>

Čínske zahraničné investície môžeme rozdeliť na tri typy⁵³:

- nákupy podielov alebo celých zahraničných firiem veľkými štátnymi podnikmi (napr.: CNPC a PetroKazakhstan, Sinopec a Tanganyika Oil, CIC KazMunaiGas Exploration Production, CIC a Blackstone, CIC a Morgan Stanley)
- Dlhodobé ropné kontrakty s inými krajinami (celkom 40 mld. USD s Ruskom, Brazíliou, Venezuelou a Kazachstanom)
- Štátne aj súkromné "nízkoprofilové" nákupy – mimo surovinový sektor (napr.: Lenovo a IBM, SAIC a MG Rover, Geely a Volvo, Weichai Power a Moteurs Baudouin)

Významný rast PZI je odzrkadlením cieľavedomej stratégie krajiny. Štát výrazne znížil podmienky na investovanie do zahraničia. Vláda podporuje najvýznamnejšie čínske firmy aby investovali v zahraničí a to najmä v Afrike, JV Ázii, Latinskej Amerike a na Blízkom východe. Ide o trhy s najväčším ziskovým potenciálom a taktiež s obrovským nerastným bohatstvom. Najviac čínskych investícií smeruje do informačného, telekomunikačného, ťažobného a spracovateľského priemyslu.⁵⁴

ČĽR je jedným z popredných investorov vo východnej a juhovýchodnej Ázii, kde vo všeobecnosti došlo k rastu PZI ako dôsledok rastúceho čínskeho dopytu po rope, zemnom plyne a iných nerastných surovinách. Čína bola v roku 2010 lídrom v energetickej spotrebe

⁵³BUSINESSINFO: Čína: investiční klima. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-investicni-klima/9/1000539/>

⁵⁴BUSINESSINFO: Čína: investiční klima. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-investicni-klima/9/1000539/>

(predbehla aj USA). Príčinami obrovského čínskeho dopytu po nerastných surovinách je snaha podporiť hospodársky rast, industrializáciu a urbanizáciu, ako aj potreba vlády a firiem zabezpečiť dostatočnú zásobu nerastných surovín oproti rastúcim cenám komodít a rastúci záujem štátnych podnikov o zahraničné nerastné bohatstvo v dôsledku energetickej bezpečnostnej politiky. Čo sa týka priemyslu, investície sa presúvajú z pobrežných oblastí Číny do nízko nákladových krajín v Afrike a juhovýchodnej Ázii. Záujmy čínskych firiem sa však nesústreďujú len na rozvojové krajiny a príležitosti hľadajú aj v rozvinutých krajinách. V posledných rokoch rastie ich záujem o pokrokové technológie, značky, distribučné kanály a o oblasti s vyššou investičnou návratnosťou. Rast investícií v priemyselnom sektore podporuje potreba hospodárskej rekonštrukcie a veľké finančné pôžičky v pokrízovom období.⁵⁵

Čína má k dispozícii peniaze a záujem o investovanie v zahraničí, otázne je len, do akej miery jej to vlády zahraničný krajín dovoľia. V dôsledku neúspechu pri snahe o vstup do veľkých západných spoločností, sa začala zameriavať na Subsaharskú Afriku a stredoázijskú oblasť. V strednej Ázii sleduje skôr geopolitické než ekonomické záujmy. Prostredníctvom úverov a investícií si zabezpečila nerastné suroviny a pridružila k sebe regionálne štáty.

Investičná činnosť Číny na africkom kontinente, je dlhodobo diskutovaná a dosť kontroverzná téma. O skutočnom rozsahu investícií v Afrike nie sú dostupné informácie, ale na základe ostatných ukazovateľov sa predpokladá veľký rozsah vzájomných vzťahov. V rokoch 2006 až 2008 vzrástol čínsky export do Afriky o 53,6%. Čínsky dovoz z kontinentu v rovnakom čase stúpol o 50,7%.⁵⁶ Na prvý pohľad sú investície zaujímavé pre obe strany. Africkým krajinám sú zdrojom financií, ktoré nie sú podmienené plnením politických kritérií a Číne ide o obchod z dlhodobého hľadiska. Otázne je, či je to naozaj výnosné pre africké krajiny. Niektorí vyčítajú zdĺhavé plnenie investičných projektov v oblasti infraštruktúry.

Investície na nových trhoch však neznamenia úplný úpadok investícií do vyspelých štátov. V politicky neoslabených štátoch, zostáva Číne iný postup nadobudnutia vplyvu, a to nákup aktív v oblasti informačnej techniky, logistiky a zásobovania. V roku 2010 sa objavili špekulácie o tom, že Čína bude financovať pomoc Grécku a tým by si upevnila svoj vplyv vo finančne oslabených vyspelých krajinách. Na februárovom summite v roku 2012, však Čína

⁵⁵UNCTAD: *World investment report 2011* 2011.s.47-49

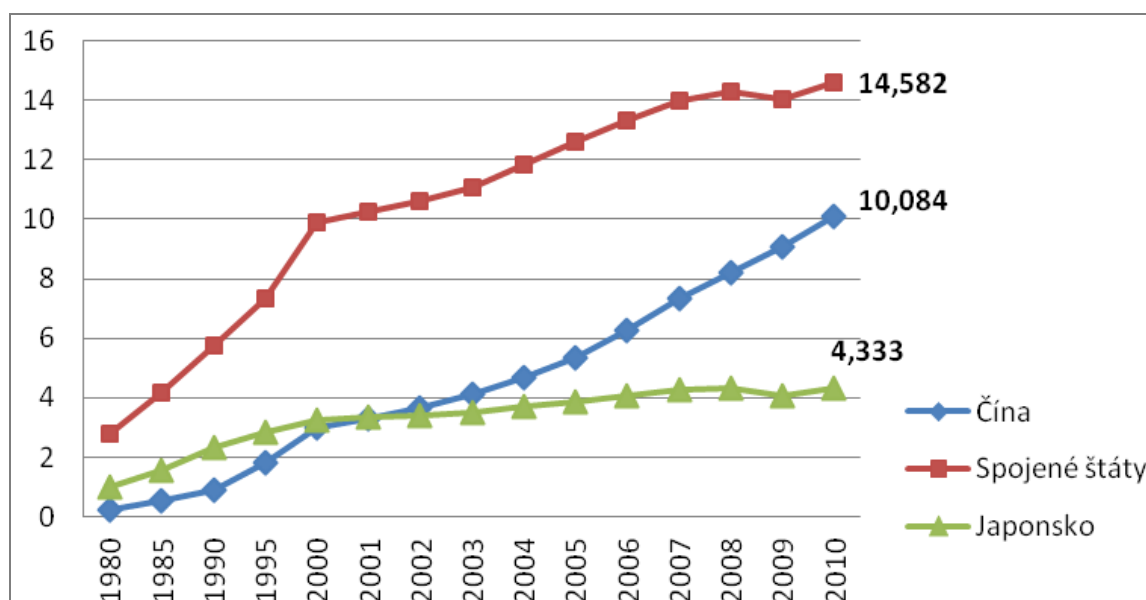
⁵⁶TASR: *Afrika sa obáva čínskeho kolonializmu* [cit. 2011-10-10]. Dostupné na internete: <http://ekonomika.etrend.sk/svet/cinske-slabosti-prilakali-medvede.html>>

finančnú pomoc neprislúbila. Krajina má záujem investovať skôr do infraštruktúry a priemyslu než dlhopisov.⁵⁷

4.5 Vývoj HDP a jeho štruktúra

Napriek globálnemu ekonomickému poklesu, HDP (PPP) Číny rástlo a v roku 2010 dosiahlo úroveň 10,084 bil. USD. Kým sa rozvinuté krajiny iba zotavovali z krízy, čínska ekonomika vďaka expanzívnej fiškálnej a monetárnej politike zaznamenala v roku 2010 medziročný rast HDP 10,4%.⁵⁸ Nárast investícií a mierny rast spotreby nahradil pokles v zahraničnom dopyte a tým aj v exporte Číny. Graf 10 zobrazuje vývoj HDP troch najväčších ekonomík sveta.

Graf 10 Vývoj HDP (PPP) Číny v porovnaní s USA a Japonskom (bil. USD)



Vlastné spracovanie na základe: WORLD BANK: GDP, PPP (current international \$). [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD>

Čo sa týka štruktúry HDP, dlhodobo najväčšiu a stabilnú časť tvorí priemysel, ktorý v roku 2010 prispel k tvorbe HDP 46,8%. Výraznejšia zmena nastala vo vývoji poľnohospodárstva, ktorého podiel klesol na polovicu v porovnaní s rokom 1995 a v roku

⁵⁷ETREND: Čína injekciu pre Európu nesľúbila [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cina-injekciu-pre-europu-neslubila.html>>

⁵⁸UNCTADSTAT: National accounts. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>>

2010 tvoril len 10,2% HDP. Naopak sektor služieb mierne narastá a v roku 2010 prispel 43% k HDP krajiny.

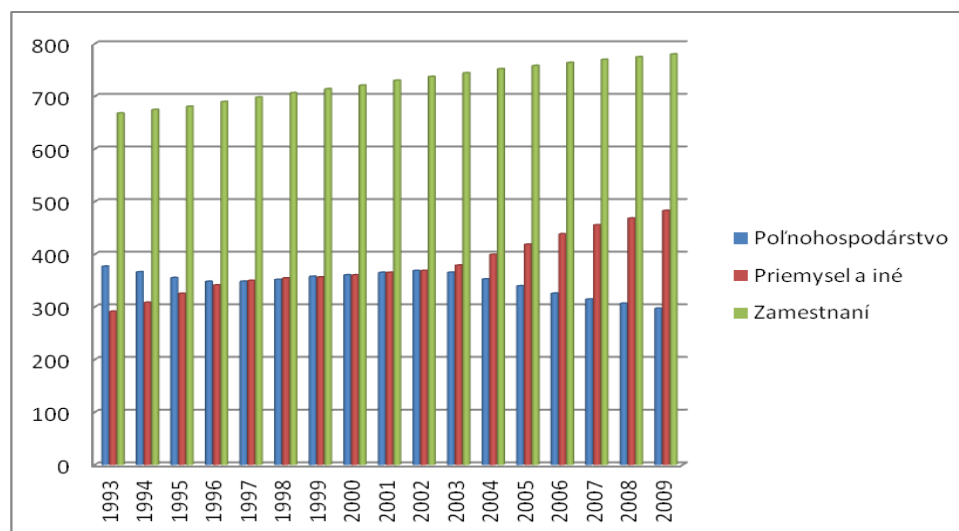
Tabuľka 1 Štruktúra HDP Číny (v % HDP pri bežných trhových cenách)

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Poľnohospodárstvo	20,0	15,1	14,4	13,7	12,8	13,4	12,1	11,1	10,8	10,7	10,3	10,2
Priemysel	47,2	45,9	45,2	44,8	46,0	46,2	47,4	47,9	47,3	47,4	46,3	46,8
Služby	32,9	39,0	40,5	41,5	41,2	40,4	40,5	40,9	41,9	41,8	43,4	43,0

Grafické znázornenie na základe: ADB: Key indicators for Asia and pacific 2011. [online]. Dostupné na internete: < <http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables> >

Na grafe 11 možno sledovať zmeny v štruktúre pracovnej sily podľa jednotlivých sektorov. V roku 2000 pracovala polovica všetkých zamestnancov v poľnohospodárstve, v roku 2009 predstavoval ich podiel už len 38%. Tento pokles plne nekopíruje vývoj v štruktúre HDP, čo možno vysvetliť nižšou produktivitou práce v poľnohospodárstve. Napriek nižšiemu podielu je poľnohospodársky sektor naďalej významný, keďže predstavuje zdroj príjmov pre viac ako tretinu obyvateľov Číny.

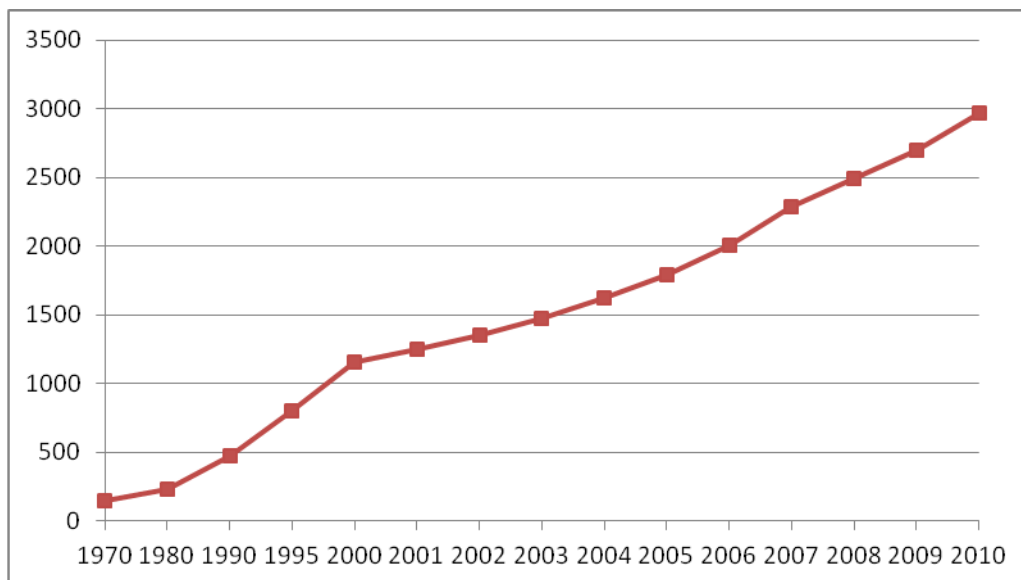
Graf 11 Pracovná sila podľa sektorov (v mil.)



Vlastné spracovanie na základe: ADB: Key indicators for Asia and pacific 2011. [online]. Dostupné na internete: < <http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables> >

Nasledujúci graf znázorňuje rast reálneho HDP/ob. Od začiatku tisícročia sa hodnota ukazovateľa takmer stonásobila. Pozitívny vývoj svedčí o raste životnej úrovne v krajine. Nízke HDP/ob. je charakteristické pre zaostané, chudobné krajiny. Treba si však uvedomiť, že tento rast nie je rovnomerný v celej krajine, vzhľadom na obrovské regionálne disparity.

Graf 12 Vývoj reálneho HDP/ob. v Číne (USD)



Vlastné spracovanie na základe: UNCTADSTAT. National accounts. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

4.6 Energetická spotreba a dopady na životné prostredie

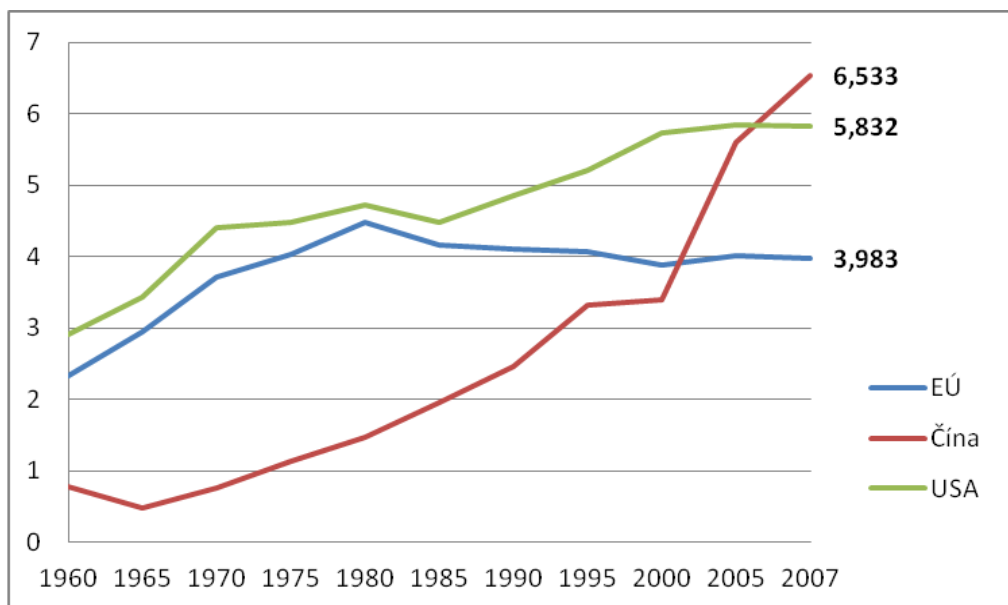
V roku 2010 čínska spotreba primárnej energie predstavovala 20,3% svetovej spotreby (11,2% nárast oproti predchádzajúcemu roku) a predbehla USA s 19% svetového dopytu po primárnych energiách. Čína sa stala najväčším spotrebiteľom uhlia s 48% podielom na svetovej spotrebe a druhým najväčším spotrebiteľom ropy, keďže prvé miesto patrilo USA s 21%, čo je dvojnásobok čínskej spotreby.⁵⁹

Energeticky náročná výroba má vážny dopad na životné prostredie Číny aj okolitých krajín. Viac než 30% čínskych mestských obyvateľov žije v oblastiach so zlou kvalitou ovzdušia, 4 z 10 najznečistenejších miest na svete s nachádza práve v Číne. Takmer v každej z rozvinutých krajín bola rýchla industrializácia sprevádzaná zhoršením životného prostredia.

⁵⁹TASR: B: Čína sa stala najväčším spotrebiteľom energie na svete. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/tlacova-sprava/elektricka-energia/bp-cina-sa-vlani-stala-najvacsim-spotrebiteľom-energie-na-svete/3492/>>

Čínsky ekonomický boom je však jedinečný svojou veľkosťou a rýchlosťou. Z grafu 13 vidieť, že počas poslednej dekády sa stala v roku 2005 Čína najväčším emitentom CO₂. V roku 2009 vyprodukovala ČĽR viac ako 6,8 mld. ton CO₂.⁶⁰

Graf 13 Emisie CO₂ (v kT)



Vlastné spracovanie na základe: THE WORLD BANK: CO₂ emissions (kT). [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: < <http://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.KT>>

Dôsledkom znečisťovania je politický tlak sveta na čínske authority, aby reagovali na rastúce zamorenie a hospodárske straty v dôsledku devastácie prírody. Čína preto podnikla opatrenia na zlepšenie situácie a posledný päťročný plán je zameraný na podporu alternatívnych zdrojov, čo by zároveň vyriešilo aj závislosť od importu primárnych energetických surovín.

⁶⁰ETREND: Číslo dňa: Čína si titul znečisťovateľa drží pevne. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cislo-dna-cina-si-titul-znecistovateľa-drzi-pevne.html>>

5 AKTUÁLNY STAV EKONOMIKY A DISKUSIA O JEJ BUDÚCOM VÝVOJI

5.1 12. päťročný plán (2011-2015)

Tvorba viacročných plánov, je jedným z charakteristických znakov centrálne riadenej ekonomiky. Dňa 14. marca 2011, bol v Čínskej ľudovej republike prijatý v poradí už 12. päťročný plán na obdobie 2011-2015, ktorý udáva hlavné politické smerovanie pre nové reformy a rozvoj v nasledujúcich 5 rokoch. Hlavným cieľom plánu je zmena rastového modelu založeného na priemysle, kapitálových investíciách a exporte na model založený na službách a súkromnej spotrebe. Plán sa zameriava na rastúce nerovnováhy v sociálnej, environmentálnej a zahraničnej oblasti. Plán nadväzuje na predchádzajúcu politiku zameranú na obnovu rovnováhy, ale je obohatený o nové prvky smerujúce k inováciami riadenej a nízko-uhlíkovej ekonomike. Nový plán zdôrazňuje potrebu politických opatrení v týchto oblastiach: presun verejných výdavkov z investičnej činnosti do verejnej spotreby, liberalizáciu finančného sektora, väčšiu účasť súkromného sektora na ekonomických aktivitách, finančné reformy a posilnenie miestnych rozpočtov. Plán je založený na environmentálnom rozvoji, čo dokazuje snahu zmierniť obrovské škody na životnom prostredí napáchané v uplynulých rokoch. Z 12 záväzných cieľov je 7 zameraných na túto oblasť.⁶¹ Podrobný prehľad plánu je uvedený v Prílohe A.

Zatiaľ nemožno jednoznačne povedať, či bude plán splnený, plnenie stanovených cieľov závisí nielen od čínskej vlády a jej opatrení, ale aj ekonomického vývoja v Číne i vo svete. Dôležitým faktorom je aj čínsky ľud, jeho oddanosť a odhodlanosť plniť plány.

5.2 Aktuálny vývoj ekonomiky a očakávania na rok 2012

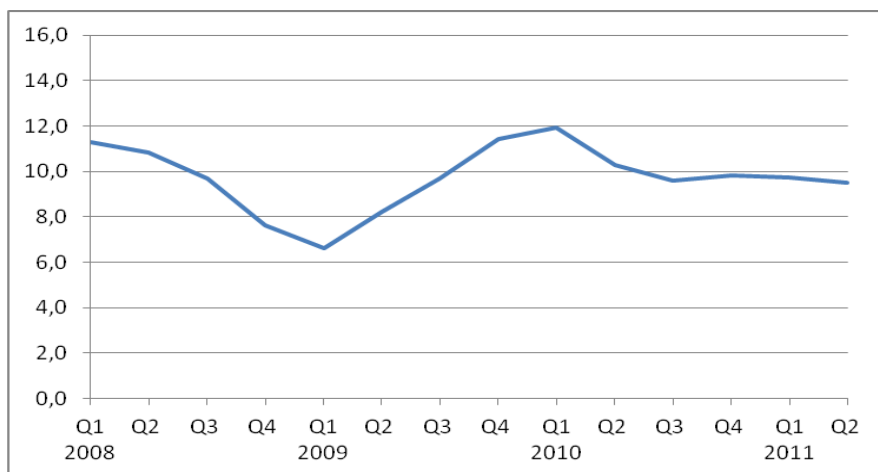
Najvýznamnejšou charakteristikou aktuálneho hospodárskeho vývoja je spomaľovanie ekonomiky. Táto podkapitola analyzuje ekonomický stav krajiny v uplynulom roku na základe najnovších údajov Ázijskej rozvojovej banky, zverejnených v Asian development Outlook 2011 Update.⁶²

⁶¹LOMMEN F, Y.: *Toward Sustainable Growth in the People's Republic of China: The 12th Five-Year Plan*. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <<http://beta.adb.org/publications/toward-sustainable-growth-peoples-republic-china-12th-five-year-plan>>

⁶²ADB: *Asian development Outlook 2011 Update*. 2011. s.112.

Začiatkom roku 2010 ešte tempo rastu HDP dosiahlo rekordné hodnoty z predkrízového obdobia (11,9%), no ako vidieť z grafu, odvtedy neustále klesá. Monetárna reštrikcia a zoslabenie zahraničného dopytu prispeli k zmierneniu rastu. Trend by mal pokračovať aj v roku 2012, napriek silným fiškálnym stimulom na podporu ekonomického rastu. Sú naplánované vyššie vládne výdavky na vzdelanie, zdravotníctvo, dôchodky, bývanie a iné sociálne programy. Očakávané tempo rastu HDP v roku 2012 je 9,1%.⁶³ Napriek tomu premiér Wen Jiabo ohlásil na poslednom zasadnutí Národného ľudového zhromaždenia zníženie oficiálneho cieľa z 8% tempa rastu HDP na 7,5% tempa rastu HDP v snahe zabezpečiť udržateľný rast.⁶⁴

Graf 14 Kvartálne zmeny tempa rastu HDP v Číne (v %)



Vlastné spracovanie na základe: ADB: Asian development Outlook 2011 Update. 2011. s.110

Celkový rast HDP v roku 2011 bol dosiahnutý predovšetkým vďaka 11% rastu priemyselnej produkcie. Subsektor nerastných surovín a subsektor strojov a zariadení zaznamenal rekordný rast, podporený pokračujúcou expanziou investícií do hmotného majetku. Ostatné sektory, vrátane textilného a automobilového subsektora, poklesli. Naopak služby narástli o 9,2% a poľnohospodárska produkcia o 3,2%. Zo strany dopytu, najväčšou časťou prispeli investície a domáca spotreba.⁶⁵ Verejné investície do infraštruktúry sa

⁶³Podľa posledných štúdií MMF bude spomalenie ešte výraznejšie a očakávaný ekonomický rast je na úrovni 8,25% v roku 2012 a 8,75% v roku 2013

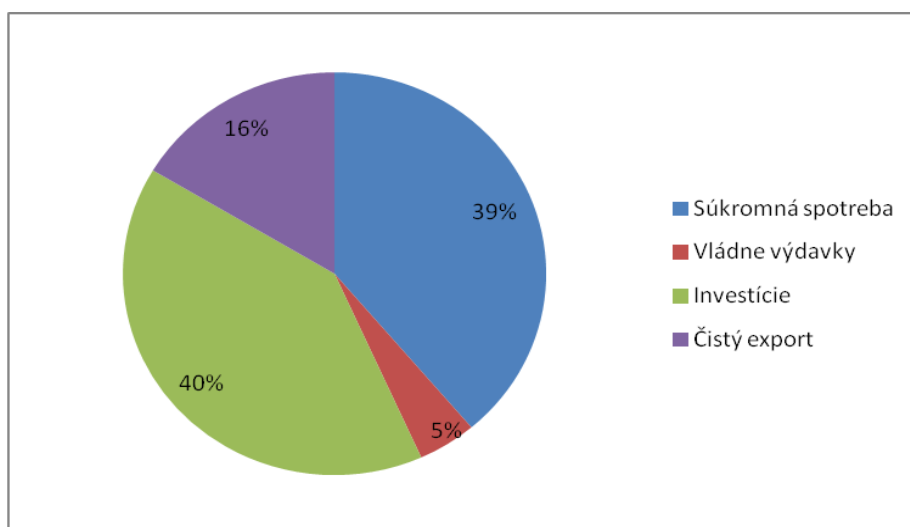
⁶⁴BBC: *China's Premier Wen opens National People's Congress*. [cit. 2012-18-03]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-china-17254523>>

⁶⁵V prvej polovici 2011 investície do hmotného majetku vzrástli o 25.6% (nominálna hodnota), investície do nehnuteľností vzrástli o 32.9%, súkromné investície vzrástli, a to najmä v priemysle a nehnuteľnostiach.

zmiernili ako dôsledok ukončenia ekonomických stimulov implementovaných v rokoch 2008-2010. Podľa očakávaní by investície mali významne prispievať k rastu HDP aj v roku 2012.

Pre čínsku ekonomiku je charakteristická nízka úroveň spotreby. Ide o dlhodobý problém, preto sa vláda snaží podporiť rast domácej spotreby rôznymi spôsobmi - nárast reálnych miezd, zvýšenie minimálnej mzdy v niektorých regiónoch, zníženie daní z príjmov, nové pracovné miesta, vyššie sociálne výdavky vlády. Očakávaný rast spotreby v roku 2012. je 12,2%

Graf 15 Štruktúra agregátneho dopytu v 2011 (1. polrok)



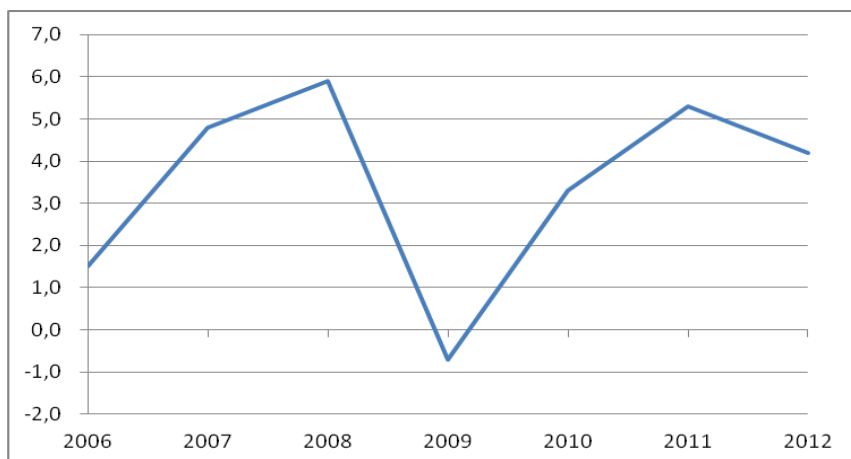
Vlastné spracovanie na základe: ADB: Asian development Outlook 2011 Update. s.111

Maloobchodný predaj vzrástol o 16,8% (nominálne), ale stále je nižší ako v roku 2010, čo možno vysvetliť nárastom inflácie a tým pádom oslabením kúpyschopnosti obyvateľstva ako aj ukončením subvencií v automobilovom priemysle.

Pomalšie tempo rastu hospodárstva bolo sprevádzané rastom inflácie. Inflácia stúpila v roku 2011 na 5,3%, čo predstavuje najvyššiu hodnotu za uplynulé tri roky. Rast cenovej hladiny bol spôsobený najmä 14,4% rastom cien potravín a dvojnásobným nárastom regulovaných cien palív. Očakávaná miera inflácie na nasledujúci rok je 4,2%. Problémom je, že spotrebiteľský kôš v Číne je v značnej miere tvorení potravinami a takýto rapídny nárast cien by mohol viesť v chudobných oblastiach k hladu a nepokojom. Inflácia je jedným z najväznejších makroekonomických problémov, vláda preto zaviedla viacero opatrení na jej potlačenie – zníženie cieľa rastu peňažného agregátu M_2 , zvýšenie miery povinných minimálnych rezerv a úrokových mier, apreciacia juanu o 3,8% oproti USD. Z grafu 16

vyplýva, že inflácia už prekonala svoje lokálne maximum a odvtedy nadobúdala nižšie hodnoty. Stále je však citlivá na ponukové šoky. Nepriaznivé počasie a choroby by mohli opäť spôsobiť jej nárast.

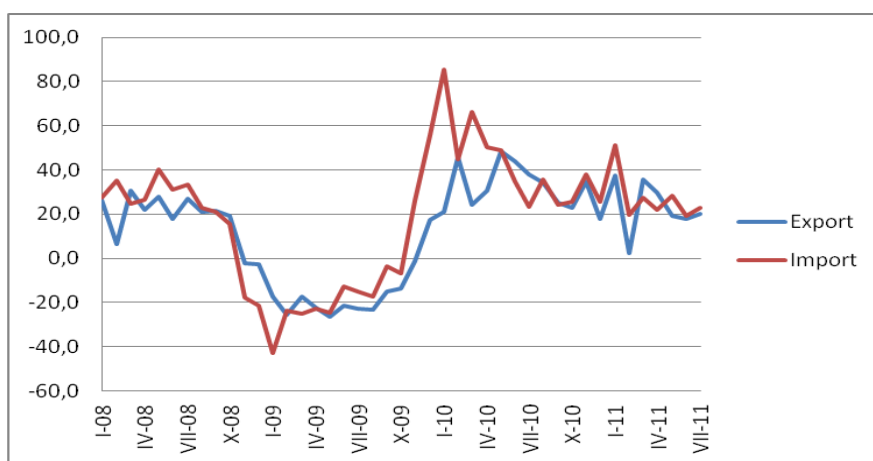
Graf 16 Vývoj inflácie v Číne (%)



Vlastné spracovanie na základe: ADB: Asian development Outlook 2011 Update. s.113

Na poklese hospodárskeho rastu sa podieľalo spomalenie zahraničného obchodu, v dôsledku nižšieho dopytu v Európe a USA. Export a import tovarov a služieb narástol v prvej polovici 2011 o 24% a 27,6%. Celkovo je však tento rast pomalší než začiatkom roku 2010. Prebytok obchodnej bilancie bol nižší než sa očakávalo a deficit v obchode so službami sa rozšíril. V roku 2012 sa očakáva pokles prebytku bežného účtu na 3,8%.

Graf 17 Tempo rastu exportu a importu v Číne (%)



Vlastné spracovanie na základe: ADB: Asian development Outlook 2011 Update. s.111

5.3 Diskusia o problémoch a možnostiach krajiny

Vysoká závislosť čínskej ekonomiky na exporte je vzhľadom na súčasný vývoj svetového hospodárstva vážnym nedostatkom. Pokles zahraničného dopytu po čínskych výrobkoch, by viedol k poklesu HDP a tým k výraznejšiemu spomaleniu ekonomiky. Rizikom je možný pokles európskeho dopytu, keďže je to jeden z najvýznamnejších obchodných partnerov Číny. Nižší export by mohol spôsobiť ťažkosti exportne orientovaným firmám, následný pokles investícií, rast nezamestnanosti a napokon problémy v domácnostiach a na trhu s nehnuteľnosťami, ktorý zaujíma dôležité miesto v domácej ekonomike.

Trh s nehnuteľnosťami tvorí 12% HDP krajiny, hypotekárne úvery predstavujú 18% portfólia bánk, nehnuteľnosti tvoria veľkú časť bilancií domácností aj firiem a 82% verejných výdavkov sa viaže k výnosom z nehnuteľností.⁶⁶ Nie je preto prekvapujúce, že sa v uplynulých rokoch objavili náznaky realitnej bubliny spôsobenej nízkymi úrokovými mierami, nedostatkom investičných príležitostí, očakávaním zhodnotenia domácej meny a vzhľadom kapitálových ziskov. Obavy vyvoláva výrazný rast cien nehnuteľností. V niektorých veľkých mestách sú bežné ceny nehnuteľností vzdialené od cenového benchmarku cien. Podľa MMF sú však zatiaľ disproporcie relatívne malé. Bubliny sa javia len v mestách ako Tianjin, Guangzhou, Beijing, Shanghai, Shenzhen. Vláda si je vedomá rizika realitnej bubliny, čo dokazujú opatrenia zavedené v uplynulom období - zvýšenie transakčných daní, sprísnenie kontroly úverovania, zvýšenie hypotekárnych úrokových sadzieb pri nákupe viacerých nehnuteľností, príkaz štátnym firmám stiahnuť sa z výstavby nehnuteľností.⁶⁷ V poslednom období vládne opatrenia spôsobili isté spomalenie v množstve uskutočnených transakcií a v raste cien nehnuteľností. Nevzťahuje sa to však na komerčné nehnuteľnosti, ktorých ceny naďalej rapídne rástli, čo mohlo byť spôsobené aj protichodným účinkom niektorých zo spomínaných opatrení na vývoj cien⁶⁸. Rovnako narástli aj vládne investície do nehnuteľností, najmä kvôli výstavbe domov pre domácnosti s nízkymi príjmami.⁶⁹ Negatívna úroková miera⁷⁰ napriek všetkým opatreniam podporila rast dopytu po nehnuteľnostiach aj v roku 2011.⁷¹

⁶⁶IMF: *People's republic of China* : IMF country report. 2011. s.9

⁶⁷IMF: *People's republic of China* . Staff Report for the 2010 Article IV Consultation. 2010.s.12-13

⁶⁸Napr. obmedzenie výstavby vedie k poklesu ponuky y tým k rastu cien rovnako ako nárast daní.

⁶⁹IMF RESIDENT REPRESENTATIVE OFFICE: *China economic Outlook*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.imf.org/external/country/CHN/rr/2012/020612.pdf>>

Ďalším zdrojom problémov je rast zlých úverov v ekonomike súvisiaci s postkrízovým rozmachom úverov. Rýchly rast domáceho verejného dlhu ako dôsledok vládnych stimulov ohrozil likviditu bankového sektora. V roku 2010 centrálna banka upustila od expanzívnej monetárnej politiky, napriek tomu monetárny a úverový rast presiahol očakávania. V snahe podporiť bankový sektor, čínska vláda zvýšila povinné minimálne rezervy, úrokové sadzby a minimálnu kapitálovú primeranosť významných bánk na 11,5%, ktorá sa ešte môže zvýšiť, keďže viac ako tretina národného vládneho dlhu je považovaná za riskantnú.⁷² Spomenuté opatrenia by mali stlmiť problémy s úvermi, no na druhej strane dlhodobá reštriktívna monetárna neprospieva hospodárskemu rastu a mohla by podporiť spomaľovanie ekonomiky.

Podľa posledných odporúčaní MMF, by sa čínska vláda mala zamerať na dve hlavné oblasti. Po prvé posilniť domácu spotrebu a po druhé uskutočniť finančné reformy, konkrétne liberalizovať úrokové sadzby a zvýšiť úrokové miery z vkladov.⁷³

Podľa nášho názoru by tieto opatrenia mali pomôcť krajine, keďže rast domácej spotreby je vhodným stimulom na ekonomický rast a zároveň by znížil závislosť od zahraničia. Teoreticky by sa pokles exportu mohol kompenzovať investíciami, ako ďalšou zložkou HDP, ale to by mohlo prehľbiť domácu nerovnováhu – mohlo by to viesť k zvýšeniu zlých úverov, nevyužitým kapitálovým zdrojom a poklesu produktivity práce. Vyššia spotreba sa docieli len za predpokladu vyšších disponibilných príjmov a nižších úspor, teda rastom reálnych miezd, poklesom daňového zaťaženia, zvýšením vládnych transferov domácnostiam a lepším sociálnym zabezpečením, ktorého nízka úroveň je z časti príčinou vysokej miery úspor. Nedostatok sociálnej ochrany zo strany štátu núti obyvateľstvo, aby si sporili sami, zabezpečili si zdravotnú starostlivosť atď. Vyššia úroková miera by priniesla domácnostiam vyššie príjmy z úspor, stačilo by tak menej sporiť a uvoľnil by sa priestor na spotrebu⁷⁴ a zároveň by znížila hraničnú užitočnosť kapitálu a tým aj investičnú činnosť, ktorá v podstate viedla k problémom na realitnom trhu. Ak by sa cena kapitálu riadila viac trhom, úrokové miery by mohli narásť. Reštrikcia na bankové úvery v poslednom období spôsobila presun

⁷⁰V 90. rokoch čínsky bankový sektor takmer padol a čínska vláda na seba prebrala nesplatené dlhy. Aby tieto položky vláda prefinancovala, znížila úrokové sadzby na vklady na 1% pričom inflácia bola 5% a viedlo to k zápornej úrokovej sadzbe.

⁷¹ADB: *Asian development Outlook 2011*. 2011. s.110

⁷²ADB: *Asian development Outlook 2011* 2011. s.113

⁷³IMF RESIDENT REPRESENTATIVE OFFICE: *China economic Outlook*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: < <http://www.imf.org/external/country/CHN/rr/2012/020612.pdf> >

⁷⁴Na druhej strane môže vyššia úroková miera stimulovať rast úspor, lebo ak majú domácnosti disponibilné peňažné prostriedky snažia sa ich čo najlepšie zhodnotiť. V prvom prípade, ide skôr o snahu zabezpečiť určité množstvo prostriedkov na dôchodky, zdravotnú starostlivosť a pod.

zdrojov do nebankového sektora, ktorý je menej transparentný a ťažko kontrolovateľný, čo si vyžaduje posilnenie regulácie a finančnú liberalizáciu. Treba preto zvýšiť reálne úrokové miery, zintenzívniť kontrolu a podporiť rozvoj finančného trhu.

Myslíme si však, že ani tieto opatrenia nevyriešia všetky nedostatky v krajine a že ani prehnaná miera spotreby nie je garanciou ekonomického úspechu. Dobrým príkladom je USA, kde tvorí spotreba najväčšiu časť HDP, a napriek tomu je táto krajina poznačená svetovou krízou. Z dvoch extrémnych príkladov vyplýva, že pre nijakú ekonomiku nie je vhodné sa zamerať len na jeden komponent hospodárskeho rastu. Väčšina spomenutých návrhov súvisí so stranou agregátneho dopytu (spotreba, investície, vládne výdavky a čistý export), nemožno však prehliadnuť problémy na strane agregátnej ponuky.

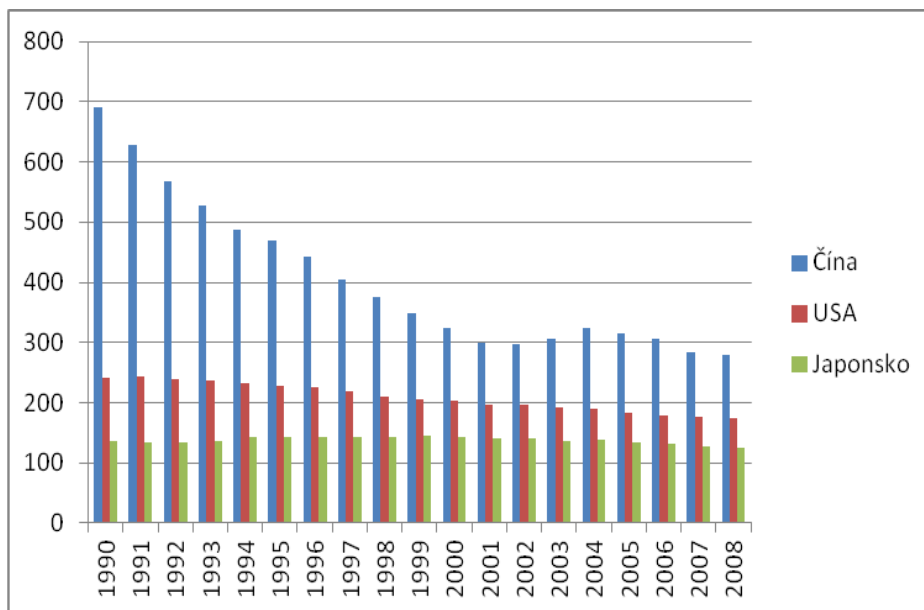
Energeticky náročný hospodársky rast spôsobil, že krajina je extrémne závislá na energetických zdrojoch. Ich spotreba rastie rýchlym tempom a presahuje domácu produkciu. Z údajov o produkcii, exporte a importe energetických zdrojov uvedených v Prílohe B je zrejmé, že krajina nie je energeticky sebestačná. Závislosť sa týka najmä ropy, z ktorej musí väčšinu dovážať. Naopak, v prípade uhlia zatiaľ produkcia prevyšuje spotrebu. Čína je jedným z najvýznamnejších producentov uhlia na svete a podľa predpokladov bude ťažba narastať každoročne o 3%. Pri takto intenzívnej ťažbe vydržia jej zásoby už len 52 rokov.⁷⁵ Vysoká energetická náročnosť výroby znevýhodňuje krajinu v porovnaní so štátmi s energeticky udržateľnejším rastom. Graf 18 zobrazuje energetickú náročnosť v Číne, USA a Japonsku v uplynulých dvoch dekádach. Ako vidieť z grafu 18 klesajúci trend v 90. rokoch sa od roku 2001 zastavil a čínska ekonomika bola aj v roku 2008 energeticky najnáročnejšia z 3 najväčších ekonomík sveta (1,6 násobne viac ako USA a 2,3 násobne viac ako Japonsko).

V prípade Číny je väčším problémom nedostatok surovín než ich cena. Podľa posledných odhadov čínska spotreba energie bude naďalej rásť. Neuspokojené energetické nároky ohrozujú domácu produkciu. Ani rast spotreby, ani oživenie exportu nestačí, ak priemysel nebude mať dostatok výrobných faktorov. Preto sa domnievame, že vhodným riešením by bolo zvýšenie podielu alternatívnych zdrojov, zníženie energetickej náročnosti výroby, rozvoj služieb a iných energeticky nenáročných sektorov. Vynára sa otázka ako rýchlo možno zabezpečiť takto výraznú zmenu. Výroba sofistikovanejších produktov a rozvoj

⁷⁵DUDÁŠ, T. a kol.,: *Svetová ekonomika - Sektorový aspekt*. 2007. s.130-131

tretieho sektora si vyžaduje kvalifikovanú pracovnú silu, investície do školstva, vedy a výskumu.⁷⁶

Graf 18 Spotreba energie (kg ropného ekvivalentu) na \$1,000 HDP (PPP, stále ceny)



Vlastné spracovanie na základe: UN STATISTICS DIVISION: Energy use (kg oil equivalent) per \$1,000 GDP (Constant 2005 PPP \$) [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

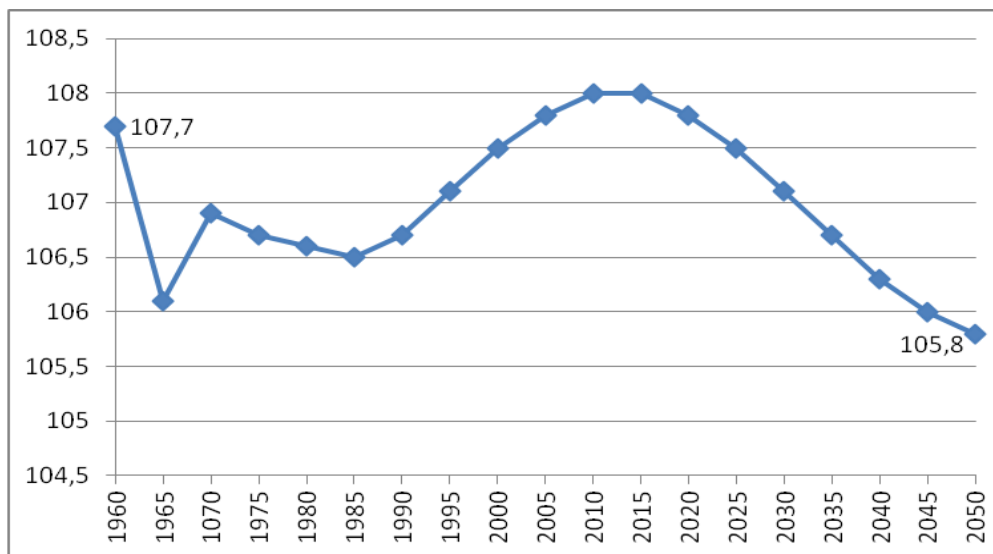
Z dlhodobého hľadiska je tu ešte jeden vážny problém, a to demografický vývoj obyvateľstva. Politika jedného dieťaťa zavedená v roku 1979 potlačila rýchly rast populácie, ale zároveň deformovala populačný vývoj.⁷⁷ Vzhľadom na výrazný populačný rast v minulosti bude počet obyvateľov v nasledujúcich rokoch narastať, ale od 2030 sa už očakáva pokles počtu obyvateľov. Pomalšie tempo rastu obyvateľstva je okrem klesajúceho prirodzeného prírastku podporené aj dlhodobou zápornou čistou migráciou, to znamená väčším počtom emigrantov než imigrantov. Nariadenie obmedzujúce mať iba jedno dieťa v kombinácii s tradíciou uprednostňujúcou chlapčenských potomkov spôsobili výrazný nepomer medzi počtom mužov a žien. Ako vidieť z grafu 19 od implementovania novej

⁷⁶ V roku 2007 pripadalo na 1 mil. obyvateľov 1071 výskumníkov a investície do vedy a výskumu tvorili 1,44% HDP v Číne, kým v Japonsku (príklad krajiny, ktorá prekonala energetickú závislosť rozvojom R&D) bolo 5 573 výskumníkov na 1 mil. obyvateľov a investície do vedy a výskumu dosiahli 3.44% HDP.

⁷⁷ FITZPATRICK L.: *China's One-Child Policy*. [cit. 2012-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1912861,00.html>>

politiky sa nepomer stále zväčšuje a napriek zmene trendu od 2015 budú muži prevyšovať ešte aj v roku 2050.

Graf 19 Vývoj počtu mužov na 100 žien v Číne (1960-2050)



Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

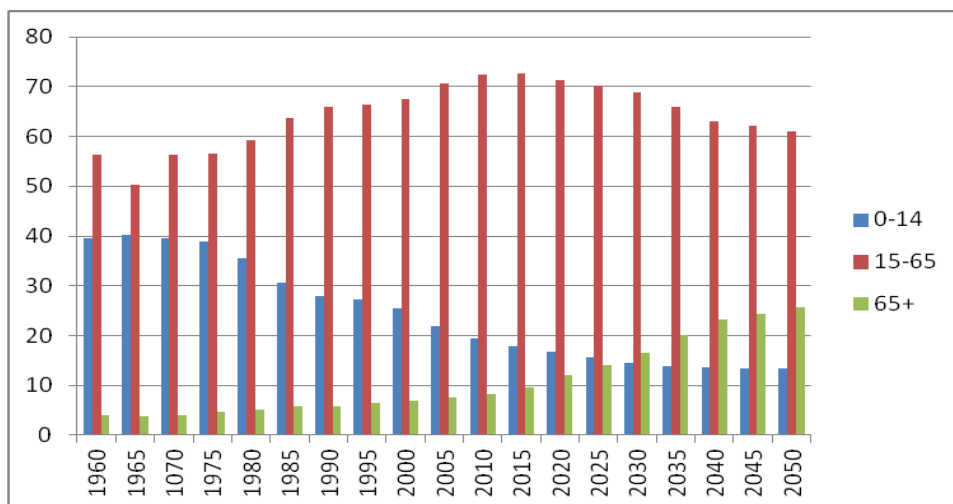
Okrem rastu prostitúcie, obchodu so ženami a iných spoločenských problémov, takýto vývoj znižuje reprodukčné možnosti krajiny a tým tiež podporuje starnutie obyvateľstva. Čistá miera reprodukcie v Číne je od 90. rokov nižšia ako 1 a neustále klesá, čo znamená nedostatočnú generačnú výmenu. Podrobný prehľad spomenutých demografických ukazovateľov (1960-2050) je priložený v prílohe D.

Vývoj vekovej štruktúry v Číne je znepokojujúci, nakoľko podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku (0-14) klesá a naopak v postproduktívnom (65+) narastá a zároveň sa predlžuje priemerná dĺžka života. Čína tak musí v posledných rokoch čeliť podobne ako väčšina rozvinutých krajín starnutiu obyvateľstva. V roku 1960 bola priemerná dĺžka života iba okolo 40 rokov do roku 2050 sa zdvojnásobí na 80 rokov (pozri príloha D, Graf Priemerná dĺžka života v Číne 1960-2050). Na grafe 20 vidieť, že v roku 2030 bude už podiel starých ľudí prevyšovať podiel mladých a že od 2015 bude klesať podiel produktívneho obyvateľstva.

Väčší podiel neproduktívneho obyvateľstva k produktívnemu ovplyvňuje každú ekonomiku. V prípade Číny sa od roku 2030 predpokladá, že sa starí ľudia budú viac podieľať na demografickom zaťažení obyvateľstva než mladí a tým vyvíjať tlak na zvýšenie vládnych výdavkov na zdravotnú starostlivosť, sociálne zabezpečenie a na dôchodky (pozri graf 21).

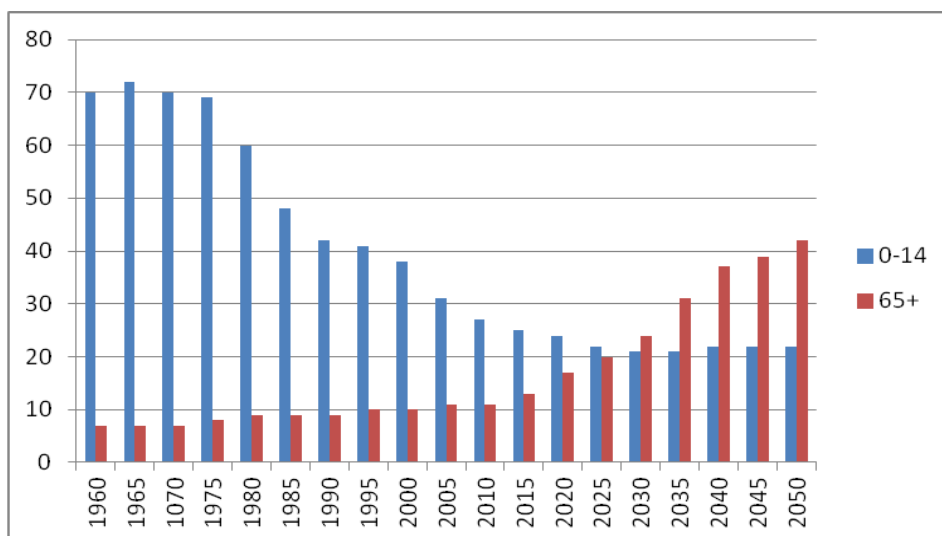
Predpokladáme, že takmer 70% predproduktívneho obyvateľstva na demografickom zaťažení nepredstavoval veľmi vážnu hrozbu pre ekonomiku, vzhľadom na nižšie náklady na vzdelanie a fakt, že deti mohli taktiež pracovať, ale viac než 40% podiel postproduktívneho obyvateľstva vytvára problémy na makro aj mikro úrovni. Preto by bolo vhodné, čo najskôr vyriešiť problém nedostatočnej sociálnej siete a zabezpečiť dobre fungujúci dôchodkový systém.

Graf 20 Veková štruktúra čínskej populácie 1960-2050 (v %)



Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

Graf 21 Koefficient demografického zaťaženia, Čína, 1960-2050



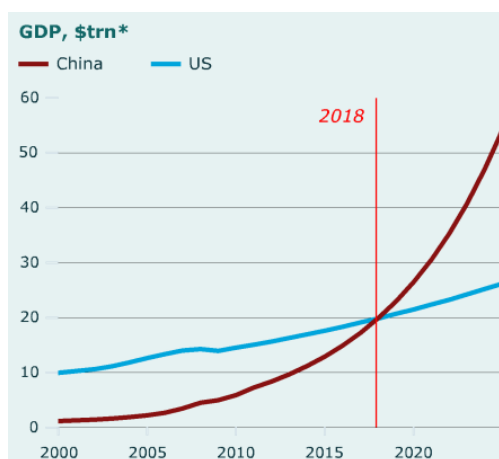
Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

5.4 Predpokladaný vývoj

Prednedávnom sa ekonomické štúdie venovali otázke, kedy by ekonomika Číny mohla predbehnúť ekonomiku USA. Súčasný vývoj prial viac Číne než USA, napriek tomu čínska ekonomika meraná v bežných cenách značne zaostáva. V roku 2010 HDP USA bolo 14,587 bil. USD a HDP Číny 5,927 bil. USD.⁷⁸ Ide o takmer trojnásobný rozdiel, ktorý je na prvý pohľad ťažko prekonateľný. Pri prepočítaní HDP na paritu kúpnej sily je však rozdiel oveľa menší (USA 14,586 bil. USD a Čína 10,170 bil. USD).⁷⁹ Ako rýchlo by sa mohol tento rozdiel prekonať závisí od tempa rastu oboch krajín, vývoja miery inflácie a vzťahu medzi jüanom a USD.

Podľa The Economistu, by Čína mala predbehnúť USA v priebehu nasledujúcej dekády. Graf 22 znázorňuje predpokladaný vývoj Číny a USA a je zostrojený na základe nasledovných údajov: 7,75% tempo rastu HDP v Číne a 2,5% tempo rastu HDP v USA, 4% inflácia v Číne a 1,5% inflácia v USA, 3% apreciacia jüanu. Uvedený predpoklad zohľadňuje aktuálne trendy - zhodnotenie jüanu, spomalenie ekonomického rastu a vyššiu mieru inflácie v Číne, pri posudzovaní výsledku však treba brať do úvahy, že budúci vývoj závisí od oboch aktérov a že ani prvenstvo by nemuselo trvať dlhodobo vzhľadom na uvedené problémy krajiny a relatívne dobré správy o zotavení ekonomiky USA.

Graf 22 Predpokladaný hospodársky vývoj v Číne a USA



Prameň: THE ECONOMIST: *The dating game*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.economist.com/blogs/dailychart/2010/12/save_date>

⁷⁸THE WORLD BANK: *GDP (current US\$)*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>

⁷⁹WORLD BANK: *GDP, PPP (current international \$)*. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD>>

Na základe vzťahu medzi tempom rastu HDP, inflácie a zhodnoteniu jüanu proti USD sme skúmali rôzne alternatívy možného vývoja, z ktorých niektoré uvádzame v prílohe E.

Prvá alternatíva operuje s tempom rastu HDP v Číne na úrovni 10%, ktorý bol typický pre obdobie najrýchlejšieho hospodárskeho rastu poslednej dekády. V tomto prípade by Čína predbehla USA už v roku 2017. Naopak, ak by došlo k poklesu tempa rastu HDP na úroveň 6%, bolo by to až v roku 2020. Vzhľadom na všetky poznatky v tejto práci sa prikláňame k horšej alternatíve, keďže je pravdepodobnejšie, že dôjde k poklesu miery rastu HDP než k jeho nárastu. Ak zohľadníme aj pozitívne očakávania o vývoji ekonomiky USA, tak pri 4% tempe raste HDP v USA by sa toto obdobie predĺžilo až na 2021 (vo východiskovej alternatíve na 2020).

V poslednom období čínska vláda podnikla kroky na podporu domácej ekonomiky a začiatkom roku 2012 druhýkrát znížila povinné minimálne rezervy.⁸⁰ Monetárna expanzia síce podporí hospodársky rast, ale zároveň aj infláciu. Ak by inflácia stúpala minimálne na úroveň 6%, sledované obdobie by sa skrátilo o jeden rok. Na druhej strane, ak by čínska vláda potlačila mieru zmeny cenovej hladiny na 3% by k prekonaniu ekonomiky USA došlo až v roku 2019. Podobné závery platia aj pre USA, t.j. zvýšenie inflácie v krajine predlžuje moment, keď čínska ekonomika prekoná americkú.

Ak by jüan zhodnotil proti USD o 5%, čínska ekonomika by prekonala americkú v roku 2017 vo východiskovej alternatíve a pri horšej alternatíve v roku 2018. Apresiasi meny by pomohla čínskej ekonomike. Takýto vývoj dokazuje naše tvrdenia, že by vláda mala upustiť od prísnej kontroly výmenného kurzu. Apresiasi meny síce zníži konkurencieschopnosť výrobkov na zahraničných trhoch, ale umožní centrálnej banke aktívne využívať monetárne nástroje na potlačenie inflácie a usmernenie úrokových mier, keďže by sa nemusela venovať udržaniu pevného výmenného kurzu.

⁸⁰Prvé zvýšenie povinných minimálnych rezerv bolo v novembri 2011.

ZÁVER

Práca splnila úvodom vytýčené ciele, zachytáva stručný prierez dejinami Číny, jej súčasnú pozíciu vo svetovom hospodárstve a na základe aktuálnych údajov hodnotí možný vývoj do budúcnosti. Popri pozitívach a úspechoch dosiahnutých predovšetkým v prvej dekáde 21. storočia sa práca zameriava aj na negatíva a najväčšie problémy súčasnej čínskej ekonomiky a pomenúva ich príčiny. Práca sa zamerala na makroekonomické veličiny, ktoré majú najväčšiu vypovedaciu hodnotu o pozícii krajiny vo svetovom hospodárstve. Táto práca je vhodným podkladom na ďalší výskum čínskeho hospodárstva, na hlbšiu analýzu súvislostí medzi jej historickým vývojom a súčasným stavom ako aj na hodnotenie budúceho rozvoja.

Čínska ľudová republika bola oficiálne vyhlásená dňa 1. januára 1912 v Nankingu. Jej história je však oveľa staršia a prešla mnohými hospodárskymi, politickými a spoločenskými zmenami. Hospodárske reformy implementované koncom 70. rokov 20. storočia položili základ jej súčasnej pozícii vo svetovej ekonomike. Trhovo orientované reformy, politika otvorených dverí a redukcia ideologického vplyvu v hospodárskej politike mali pozitívny vplyv na vývoj krajiny. V priebehu niekoľkých rokov sa stala Čína významným subjektom medzinárodného obchodu, centrom priamych zahraničných investícií, druhou najsilnejšou ekonomikou sveta, na druhej strane však najväčším spotrebiteľom energie a znečisťovateľom životného prostredia. Rápídna expanzia v uplynulých dekádach viedla k rastu závislosti na investíciách, relatívne nízkej spotrebe, nedostatočne rozvinutému sektoru služieb, znečisteniu životného prostredia, príjmovým disparitám a ekonomickým rizikám typickým pre rozvinuté krajiny (rast zlých úverov, nafúknutie realitnej bubliny a problémy s infláciou). Kľúčovým problémom je závislosť domácej ekonomiky na zahraničnom dopyte, ale aj zahraničných energetických zásobách. Hoci Čína disponuje obrovskými materiálnymi a ľudskými rezervami, zatiaľ ich nedokáže naplno využiť. Napriek snahe čínskej vlády vyriešiť vzniknuté problémy, k ich úplnému potlačeniu nedošlo. Následky globálnej krízy sa od roku 2011 čoraz viac prejavujú - klesá priemyselná produkcia, priame zahraničné investície sa znižujú a dochádza k spomaľovaniu ekonomiky. Obavy o budúcom vývoji potvrdzujú najaktuálnejšie opatrenia čínskej vlády, ktorá opäť znížila povinné minimálne rezervy. Otázne je či takéto opatrenie na podporu ekonomického rastu neoživí vyššie uvedené problémy v ekonomike.

Za účelom odstránenia existujúcich problémov, zabránenia tvorby nových nedostatkov a zabezpečenia rovnomerného rastu by mala čínska vláda na jednej strane povzbudiť domácu spotrebu a znížiť závislosť od exportu, liberalizovať finančný sektor a zabezpečiť aby sa úrokové miery vyvíjali v súlade s trhom, na druhej strane by mala znížiť energetickú náročnosť a podporiť rozvoj progresívnejších odvetví, a tak predísť energetickej kríze v budúcnosti a popri tom sa zamerať na demografické problémy krajiny, najmä na starnutie obyvateľstva, ktoré z dlhodobého hľadiska zaťažuje ekonomiku.

Vzhľadom na všetky súčasné nedostatky, ktoré sa ešte môžu v budúcnosti prehĺbiť, môžeme zhodnotiť, že síce je Čína dôležitou súčasťou svetovej ekonomiky, stále existujú krajiny, resp. regionálne združenia, ktorých pozícia je dôležitejšia vo svetovom hospodárstve a domnievame sa že to tak zostane aj v blízkej budúcnosti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje

- ADB. 2010. *Resurging asian giants: Lessons from the People's republic of China and India*. Manila : Asian development bank, 2010. 410 s. ISBN 978-92-9092-068-7.
- ADB. 2011. *Asian development Outlook 2011 Update*. Filipíny : Asian development bank, 2011. 150 s. ISBN 978-92-9092-392-3.
- BRAHM, L., J. 2002. *China after WTO*. Beijing : China Intercontinental Press, 2002. 360 s. ISBN 7-5085-0098-9.
- DUDÁŠ, T. a kol: *Svetová ekonomika - Sektorový aspekt*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. 324 s. ISBN 978-80-225-2294-6.
- FAIRBANK, J. F. 1992. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1992. 656 s. ISBN 80-7106-249-9.
- FISHMAN T, C. 2006. *China, Inc.: Jak Čína drtí Ameriku a svět*. Praha : Alfa Publishing, 2006. 278 s. ISBN 80-86851-44-3.
- GREŠŠ, M. 2006. Contemporary economy of China. In *Contemporary East Asia studies*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2006. ISBN 80-225-2192-2, s. 48-59.
- HU, Z. – KHAN, M. S. 1997. *Why Is China Growing So Fast?*. Washington DC : International Monetary Fund, 1997. 10 s. ISBN 1-55775-641-4.
- IMF. 2004. *China's Growth and Integration into the World Economy* Washington DC: International Monetary Fund, 2004. 66 s. ISBN 1-58906-258-2.
- KAMENAROVIC, I. P. 2001. *Klasická Čína*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2001. 281 s. ISBN 80-7106-397-5.
- LIŠČÁK, V. 2002. *Stručná historie států Čína*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. 223 s. ISBN 80-7277-109-4.
- OBUCHOVÁ, E. 1999. *Číňané 21. století: dějiny-tradice-obchod*. Praha : Academia, 1999. 288 s. ISBN 80-200-0641-9.
- RAMPINI, F. 2008. *Čínské století*. Praha : Dokořán, 2008. 303 s. ISBN 978-80-7363-128-4.
- SILNÁ, N. 1988. *Čína od včerajška k dnešku*. Bratislava : Smena, 1988. 302 s.
- UNCTAD. 2011. *World investment report 2011*. Švajčiarsko : United Nations, 2011. 226 s. ISBN 978-92-1-112828-4.

VELVYSLANECTVÍ ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY V ČESKÉ REPUBLICE (PRAHA).
2000. *Čína*. Praha: Futura, 2000. 86 s. ISBN 80-85523-70-1

Odborné články a štúdie

ARORA,V. – VAMVAKIDIS, A. 2010. *China's Economic Growth: International Spillovers*: IMF Working paper. IMF, 2010. 5 s.

IMF. 2010. *People's republic of China* . Staff Report for the 2010 Article IV Consultation No. 10/238. Washington D.C. : International Monetary Fund, 2010. 37 s.

IMF. 2011. *People's republic of China* : IMF country report No. 11/192. Washington D.C : International Monetary Fund, 2011. 21 s.

ŽÍDEK, L. 2006. Hospodářský vývoj Číny: (1949-2005). In *Národohospodársky obzor*. ISSN 1213-2446, 2006, roč. VI, č. 2, s.72-90.

Internetové zdroje

ADB. *Key indicators for Asia and pacific 2011*. 2011 [online]. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: < <http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables>>

BBC: *China's Premier Wen opens National People's Congress*. [online]. 5.3.2012. [cit. 2012-18-03]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-china-17254523>>

BUSINESSINFO. 2012. Čína: investiční klima. In: *Oficiální portál pre podnikání a export*. [online]. [cit.2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-investicni-klima/9/1000539/>>

ETREND. 2011. *Čína sľubuje menovú flexibilitu*. [online]. 31.12.2011 [cit. 28-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/firmy-a-trhy-burzy-a-trhy/cina-sľubuje-menovu-flexibilitu.html>>

ETREND. 2011. *Čína už nechce cudzí kapitál v automobilkách*. [online]. 2011. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://auto.etrend.sk/auto-biznis0/cina-uz-nechce-cudzi-kapital-v-automobilkach.html>>

ETREND. 2012. *Čína injekciu pre Európu nesľúbila* [online]. 2012. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: < <http://ekonomika.etrend.sk/svet/cina-injekciu-pre-europu-nesľubila.html>>

ETREND. 2012. *Číslo dňa: Čína si titul znečisťovateľa drží pevne*. [online]. 17.1.2012. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cislo-dna-cina-si-titul-znecistovateľa-drži-pevne.html>>

FITZPATRICK L. 2009. *China's One-Child Policy*. [online]. 27.7.2009. [cit. 2012-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1912861,00.html>>

IMF RESIDENT REPRESENTATIVE OFFICE. 2012. *China economic Outlook*. [online]. 6.2.1012. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.imf.org/external/country/CHN/rr/2012/020612.pdf>>

KUKUČKA,J. 2011. *Čína zostáva miláčikom zahraničných investícií* [online]. 2011. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cina-zostava-milacikom-zahranicnych-investicii.html>>

KUKUČKA,J. 2011. *Čínske slabosti prilákali medvede*. [online]. 2011. [cit. 2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/cinske-slabosti-prilakali-medvede.html>>

LOMMEN F, Y. 2011 *Toward Sustainable Growth in the People's Republic of China: The 12th Five-Year Plan*. In: *ADB Briefs*. [online]. 2011, no. 7 [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <<http://beta.adb.org/publications/toward-sustainable-growth-peoples-republic-china-12th-five-year-plan>> ISSN 2218-2675.

TASR. 2010. *Afrika sa obáva čínskeho kolonializmu* [online]. 2010. [cit. 2011-10-10]. Dostupné na internete: <http://ekonomika.etrend.sk/svet/cinske-slabosti-prilakali-medvede.html>>

TASR. 2010. *Soros: Čína kontroluje svetový menový systém* [online]. 2010. [cit. 2011-05-10]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.sme.sk/c/5586187/soros-cina-kontroluje-svetovy-menovy-system.html>>

TASR. 2011. *B: Čína sa stala najväčším spotrebiteľom energie na svete*. [online]. 9.6.2012. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/tlacova-sprava/elektricka-energia/bp-cina-sa-vlani-stala-najvacsim-spotrebiteľom-energie-na-svete/3492/>>

TASR. 2011. *Devízové rezervy Číny na konci júna dosiahli 3,2 bilióna USD 2011*. [online]. 2011. [cit. 2011-05-10]. Dostupné na internete: <<http://openiazoch.zoznam.sk/cl/109694/Devizove-rezervy-Ciny-na-konci-juna-dosiahli-biliona-USD>>

THE ECONOMIST: *The dating game*. [online] 27.12.2011 [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.economist.com/blogs/dailychart/2010/12/save_date>

THE WORLD BANK. 2012. *World development indicators*. [online] [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>

UN POPULATION DIVISION. *World Population Prospects: The 2010 Revision*. [online]. [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

UN STATISTICS DIVISION. *Energy use (kg oil equivalent) per \$1,000 GDP (Constant 2005 PPP \$)*. [online]. [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

UNCTADSTAT 2012. *On-line databáza*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>>

PRÍLOHY

Príloha A Podiel Číny na exporte a importe v jednotlivých regiónoch

Krajina	1980	1990	2000	2005	2008
Svet: čínsky podiel	1.0	2.0	4.7	7.5	8.3
Európska únia	0.4	0.7	1.8	3.2	4.0
Podiel Číny na exporte	0.4	0.5	1.0	1.6	2.0
Podiel Číny na importe	0.4	0.9	2.6	4.9	5.9
Afrika	0.5	0.7	3.0	7.2	10.5
Podiel Číny na exporte	0.3	0.4	2.9	6.9	9.7
Podiel Číny na importe	0.8	1.1	3.3	7.6	11.2
Rozvojová Ázia	1.8	2.3	5.2	9.9	11.7
Podiel Číny na exporte	1.1	2.1	5.9	12.4	11.7
Podiel Číny na importe	2.4	2.4	4.7	8.7	11.7
Stredný východ	0.4	0.8	4.1	6.3	8.6
Podiel Číny na exporte	0.2	0.2	3.8	5.8	7.5
Podiel Číny na importe	1.0	1.7	4.7	7.0	10.4
Západná hemisféra	0.5	0.6	1.5	5.0	7.7
Podiel Číny na exporte	0.6	0.7	1.0	3.3	5.2
Podiel Číny na importe	0.5	0.5	2.0	6.8	10.0

Grafické znázornenie na základe: ARORA, V. – VAMVAKIDIS, A.: China's Economic Growth: International Spillovers. 2010. s.16

Príloha B Spotreba a výroba energie v Číne

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Surová ropa (mil. ton)												
Produkcia	150	163	164	167	170	176	181	185	186	190	189	203
Export	25	22	20	21	25	22	29	26	27	42	...	...
Import	37	97	91	103	132	173	172	195	211	179	...	...
Spotreba	161	224	228	248	271	317	325	349	366	360	...	...
Uhlie (mil. ton)												
Produkcia	1361	998	1381	1455	1722	2123	2350	2529	2692	2802	2973	3240
Export	29	55	90	84	94	87	72	63	53	45	...	...
Import	2	2	3	11	11	19	26	38	51	40	...	...
Spotreba	1377	1245	1262	1366	1637	1936	2167	2392	2586	2740	...	...
Zemný plyn (mld. m³)												
Produkcia	18	27	30	33	35	41	49	59	69	80	85	97
Spotreba	24	25	27	33	34	40	48	56	67	81	...	...
Elektrika – vodná, jadrová energia (mld. KWh)												
Produkcia	1008	1356	1481	1654	1911	2203	2500	2866	3282	3496	3715	4207
Export	6	10	10	10	10	9	11	12	15	17	...	...
Import	1	2	2	2	3	3	5	5	4	...	...	...
Spotreba	1002	1347	1463	1633	1903	2197	2494	2859	3271	3450	...	...

Grafické znázornenie na základe: ADB: Key indicators for Asia and pacific 2011. [online]. Dostupné na internete: < <http://beta.adb.org/key-indicators/2011/country-tables> >

Príloha C 12. Päťročný plán na roky (2011-2015)

Aktuálny päťročný plán obsahuje 24 hlavných cieľov spadajúcich do troch oblastí a konkrétne odporúčania na ich dosiahnutie.

1. Ekonomická reštrukturalizácia a inováciami riadený rast

V priebehu plánovaného obdobia je cieľom dosiahnuť 7% rast HDP. K reštrukturalizácii ekonomiky by mal prispieť sektor služieb (nárast o 4% HDP). Rozvoj služieb by mal vytvoriť nové pracovné miesta a absorbovať migrantov z vidieka. Navyše je o 90% menej energeticky náročný než priemyselná výroba. Ich rast však vyžaduje podporné opatrenia na liberalizáciu sektora a rozvoj ľudského kapitálu. Priemyselná politika sa má zamerať na inovácie. V pláne je vyčlenených 7 strategických odvetví, ktorých príspevok k HDP má vzrásť na 15% do 2020 za podpory investícií do R&D vo výške 2,2% HDP. Okrem toho má byť podporený súkromný sektor a kapitálové trhy, čo má umožniť lacnejší a ľahší prístup k domácim aj zahraničným finančným zdrojom, dôležitým pre strategické odvetvia.

2. Zvýšenie životného štandardu a rozšírenie sociálnej ochrany

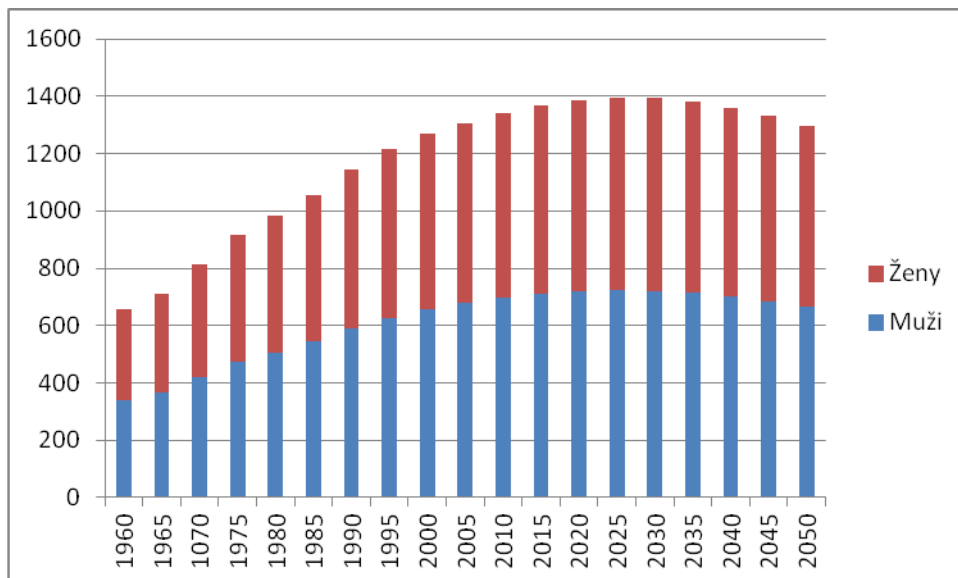
Opatrenia sú zamerané na rast minimálnych miezd a rast príjmov v súlade s rastom produktivity práce a rastom HDP. Prioritou je zvýšenie sociálnych výdavkov, čo by malo znížiť neistotu v zdravotnej starostlivosti. Reálny príjem obyvateľstva by mal ročne vzrásť najmenej o 7% a plánuje sa vytvoriť 45 miliónov nových pracovných miest v mestách a 36 miliónov nízko-príjmových bytov (do roku 2015) a tým pokryť potrebu 20% miestnych domácností. V daňovej oblasti bude väčší dôraz na priame dane (daň z kapitálových príjmov, z dedenia, z darov a majetku). Výdavkové právomoci miestnych orgánov by sa mali zvýšiť, keďže sa podieľajú na zabezpečovaní verejných služieb.

3. Ochrana životného prostredia a prírodných zdrojov

Energetická náročnosť výroby sa má znížiť na 17%, resp. 16% HDP, zvýšiť podiel nefosílnych palív v primárnej energetickej spotrebe o 3,1%, zabrzdiť hlavných znečisťovateľov ovzdušia o 8-10%, eliminovať stratu ornej pôdy, znížiť spotrebu vody a zväčšiť plochu lesov o 1,3%. Plánuje sa zavedenie tzv. „zelených daní“ a administratívna kontrola využívania vody. Má to viesť k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a získané príjmy (2-3% HDP) by mohli byť použité na investície do nízko-uhlíkových technológií.

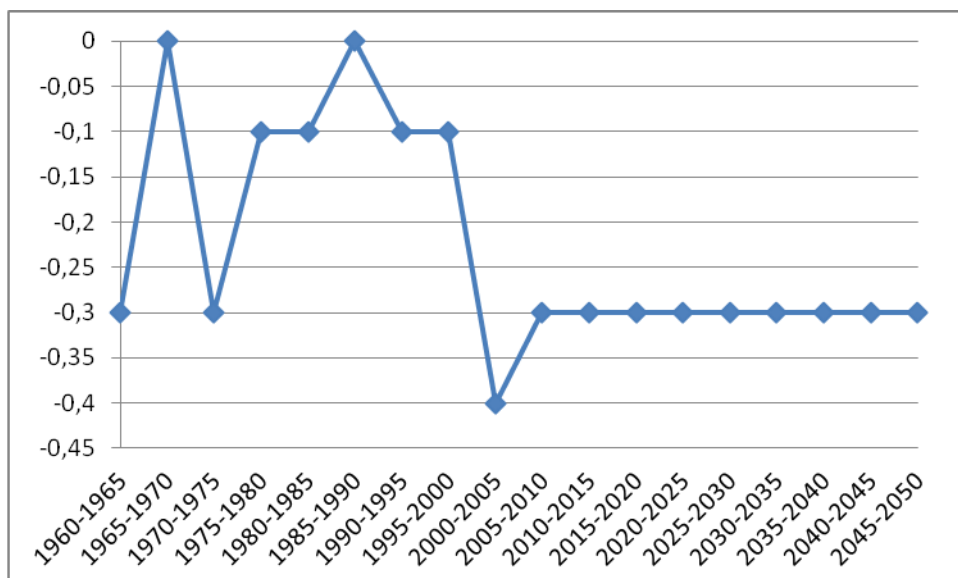
Príloha D Vývoj demografických ukazovateľov v Číne (1960-2050)

1. Vývoj počtu čínskej populácie 1960-2050 (v mil.)



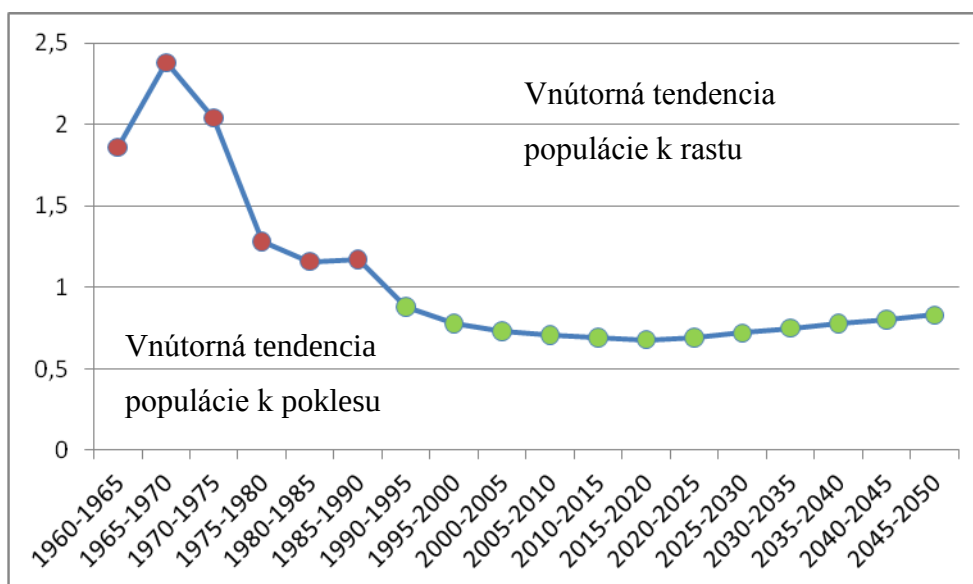
Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

2. Čistá migrácia v Číne (1960-2050)



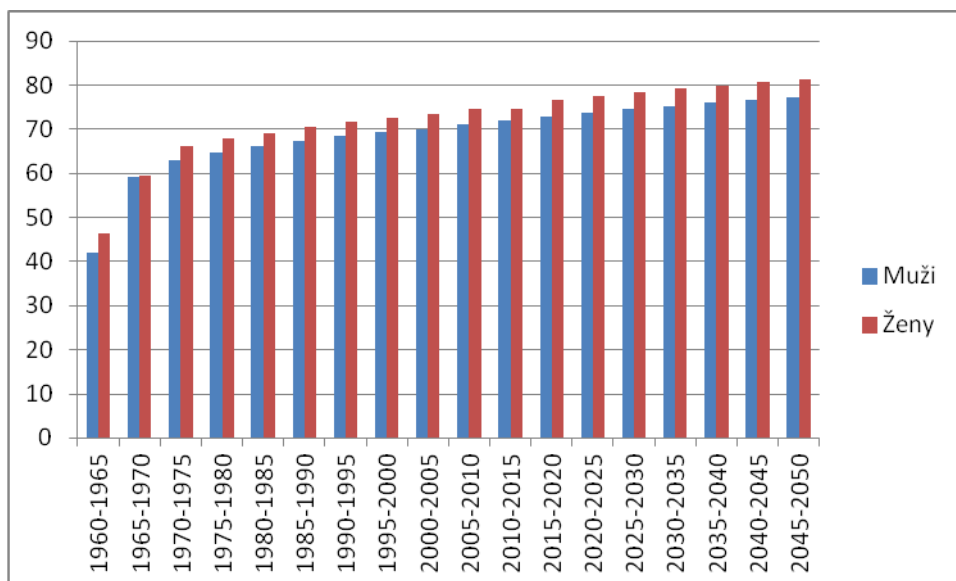
Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

3. Čistá miera reprodukcie v Číne (1960-2050)



Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

4. Priemerná dĺžka života v Číne 1960-2050

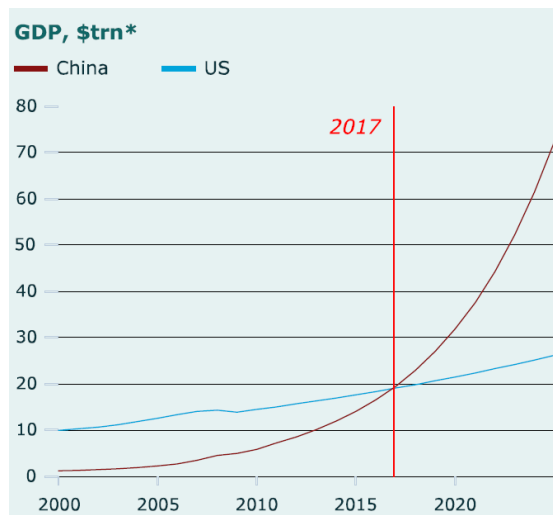


Vlastné spracovanie na základe: POPULATION DIVISION OF UN: World Population Prospects: The 2010 Revision [cit.2012-08-03]. Dostupné na internete: <http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_indicators.htm>

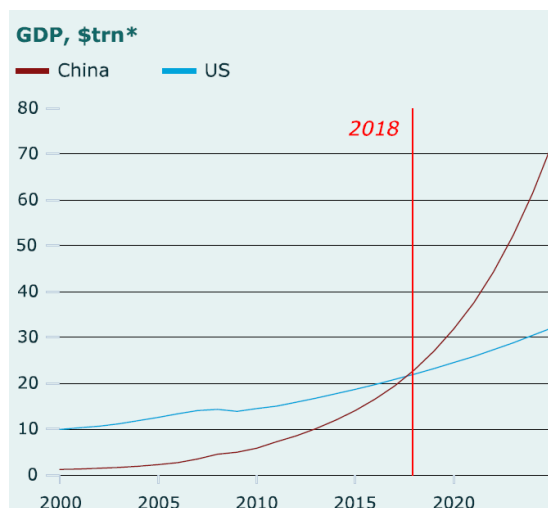
Príloha E Alternatívy hospodárskeho vývoja v Číne a USA

1. Pozitívna alternatíva hospodárskeho vývoja v Číne

	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	10	2,5
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	3	

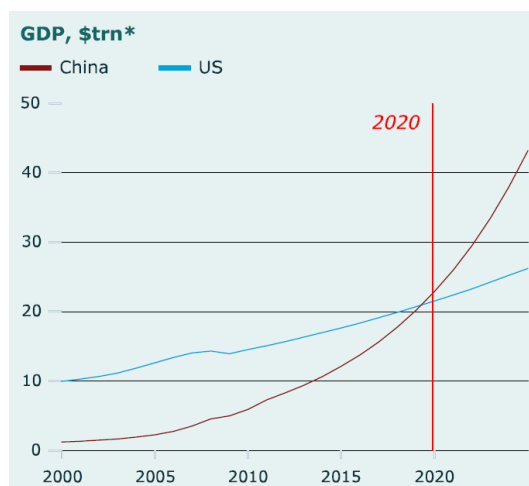


	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	10	4
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	3	

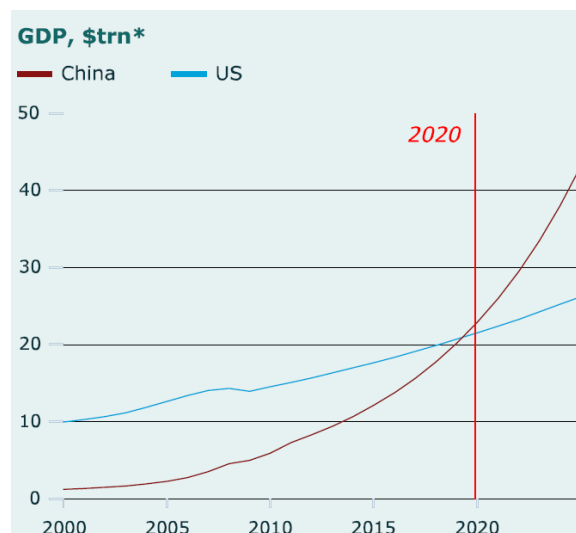


2. Negatívna alternatíva hospodárskeho vývoja v Číne

	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	6	2,5
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	3	

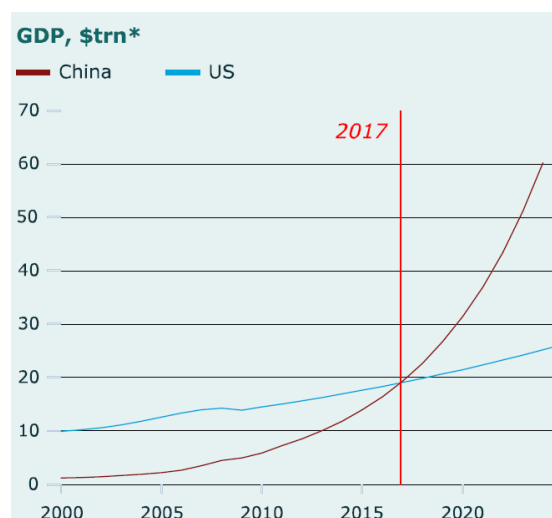


	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	6	4
Inflácia (%)	4	1,5
Apresiasi jüanu (%) oproti USD	3	

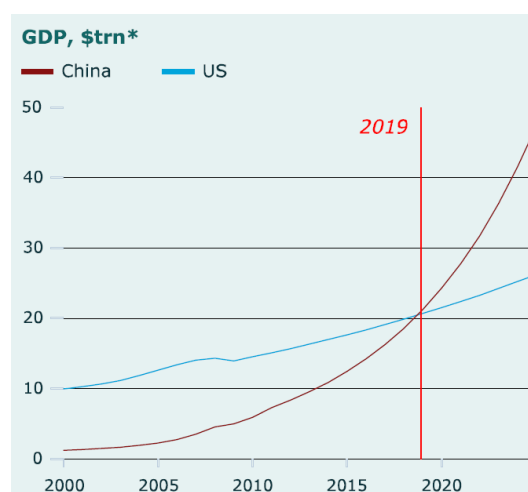


3. Vplyv inflácie na predpokladaný hospodársky vývoj

	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	7,75	2,5
Inflácia (%)	6	1,5
Apresiasi jüanu (%) oproti USD	3	

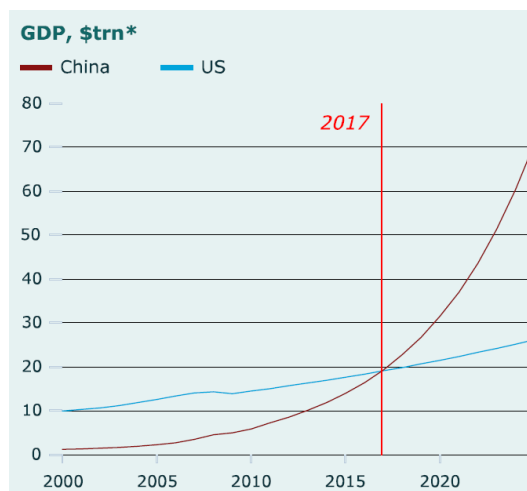


	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	7,75	2,5
Inflácia (%)	3	1,5
Apresiasi jüanu (%) oproti USD	3	

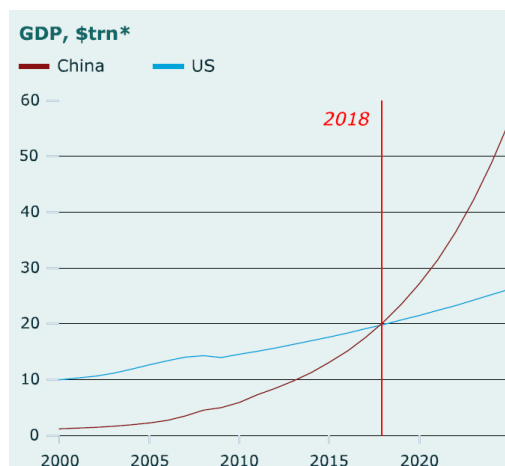


4. Vplyv zhodnotenia jüanu na hospodársky vývoj

	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	7,75	2,5
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	5	



	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	6	2,5
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	5	



	Čína	USA
Tempo rastu HDP (%)	10	2,5
Inflácia (%)	4	1,5
Apreciácia jüanu (%) oproti USD	5	

